

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
PRÁVNICKÁ FAKULTA
Katedra finančního práva a národního hospodářství

Diplomová práce

**Praktické fungování osob v rámci AML zákona
č. 253/2008 Sb. Zákon o některých opatřeních proti
legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování
terorismu**

Michal Gregor
Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Michal GREGOR**
Osobní číslo: **R19M0086P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Praktické fungování osob v rámci AML zákona č. 253/2008 Sb. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu**
Zadávatel katedra: **Katedra finančního práva a národního hospodářství**

Zásady pro vypracování

I. Úvod

II. Teoretická část

- Vymezení pojmů:
 - AML zákon,
 - legalizace výnosů z trestné činnosti,
 - financování terorismu
- Historie a vývoj AML zákona v České republice a v EU
- Současná právní úprava v oblasti AML v České republice
- Popis povinností a zodpovědnosti subjektů podléhajících AML zákonu

III. Empirická část

- Analýza případů nedodržování povinností podléhajících AML zákonu
- Zhodnocení účinnosti AML zákona a jeho implementace v praxi

IV. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

1. Hraba, J. a kol. Právní rámec prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-763-3.
2. Kyselovský, J. et al. Anti-money laundering a compliance management. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7552-886-3.
3. Štěpánková, O. Prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-928-6.
4. Bureš, J. Prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0679-9.
5. Král, M. et al. Prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Praha: Linde, 2018. ISBN 978-80-7201-992-3.
6. Stanovský, M. et al. Money laundering: teorie a praxe. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-803-6.
7. Švarcová, M. et al. Compliance v podnikání. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-1184-7.
8. Zeman, V. a kol. Ochrana finančních institucí před zneužitím pro účely legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Praha: Eurolex Bohemia, 2019. ISBN 978-80-7548-835-9.
9. Finanční analytik: průvodce AML a KYC. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7552-952-5.
10. Prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: praxe a současnost. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-573-2.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. et Mgr. Silvie Anderlová**
Katedra finančního práva a národního hospodářství

Datum zadání diplomové práce: **30. března 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Petra Hrubá Smržová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 31. července 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Praktické fungování osob v rámci AML zákona č. 253/2008 Sb. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu“ vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Praze, dne 29. března 2024

Michal Gregor

Poděkování:

Tímto bych chtěl poděkovat JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové za odborné vedení, cenné rady a konzultace, které mi poskytla při zpracování diplomové práce.

Zároveň bych chtěl také poděkovat Mgr. Bc. Ireně Žoudlíkové za pomoc s výběrem tématu a za předání praktických zkušeností, které jsem mohl ve své diplomové práci využít.

Obsah

Úvod.....	1
1 Teoretická část.....	3
1.1 Základní vymezení pojmů Anti-Money Laundering, legalizace z výnosů trestné činnosti a financování terorismu.....	3
1.2 Legalizace výnosů z trestné činnosti	3
1.3 Financování terorismu	5
2 Historie a vývoj AML legislativy	7
2.1 Mezinárodní prameny AML legislativy	7
2.1.1 Vídeňská úmluva	7
2.1.2 Štrasburská úmluva.....	8
2.1.3 Varšavská úmluva.....	8
2.1.4 FATF a jeho doporučení	9
2.2 Vývoj AML legislativy v EU do roku 2005	10
2.3 Vývoj a historie AML legislativy v ČR do roku 2008	13
2.4 Současná právní úprava v oblasti AML a její vývoj v EU	14
3 Současná právní úprava oblasti AML v České republice	18
3.1 Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.....	18
3.1.1 Povinné osoby podle AML zákona, jejich kategorie a povinnosti	19
3.2 Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí.....	21
3.3 Zákon č. 1/2023 Sb. Zákon o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaným v mezinárodních vztazích (sankční zákon)	22
3.4 Vyhláška ČNB č. 67/2018 Sb. o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.....	23
3.5 Další relevantní právní předpisy	24
4 Postavení a činnost Finančního analytického úřadu a České národní banky v oblasti AML.....	26

4.1	Finanční analytický úřad.....	26
4.2	Česká národní banka.....	28
5	MONEYVAL.....	32
6	Praktická část	34
6.1	Analýza procesů finanční instituce jakožto povinné osoby podle AML zákona.....	34
6.1.1	Proces poznej svého zákazníka.....	35
6.1.2	Identifikace klienta	35
6.1.3	Zesílená identifikace a kontrola klienta.....	36
6.1.4	Přijatelnost klienta	37
6.1.5	Pravidelná a průběžná kontrola klienta.....	38
6.1.6	Ohlašování podezřelých transakcí	39
6.2	Hodnocení rizik	40
6.2.1	Nadnárodní hodnocení rizik	40
6.2.2	Národní hodnocení rizik	41
6.2.3	Proces hodnocení rizik ve finanční instituci.....	41
6.3	Školení zaměstnanců v AML.....	43
6.4	Informační povinnost.....	44
6.5	Analýza případu nedodržování povinností podléhajících AML zákonu	45
6.6	Průzkum postojů a zkušeností zaměstnanců finanční instituce v oblasti plnění povinností vyplývajících z AML zákona	46
6.6.1	Interview s Compliance managerkou finanční instituce povinné podle §2 odst.1 písm. A) bodu 2 a písm. B) bodu 3,5 AML zákona	46
6.6.2	Interview s Compliance specialist finanční instituce povinné podle §2 odst.1 písm. A) bodu 2 a písm. B) bodu 3,5 AML zákona.....	48
6.6.3	Interview s další Compliance specialist finanční instituce povinné podle §2 odst.1 písm. A) bodu 2	49
6.7	Analýza hodnotících zpráv FAÚ a MONEYVAL.....	50
6.7.1	Hodnotící zpráva Finančního analytického úřadu	50
6.7.2	Hodnotící zpráva MONEYVAL.....	52

6.8	Zhodnocení účinnosti AML zákona a jeho implementace v praxi	53
Závěr		55
Zdroje a prameny		57
Seznam příloh		61
	Příloha 1: Dotazník pro zaměstnance AML	62
Cizojazyčné resumé		63

Seznam zkratek

AML – anti money laundering. Zkratka používána pro označení činnosti směřující k boji proti legalizaci výnosů z trestní činnosti a financování terorismu.

AML zákon – zákon č. 253/2008 Sb., zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

ČNB – Česká národní banka

FATF – Financial Action Force Task. Finanční akční výbor. Organizace, která má na starosti vytváření standardů proti praní špinavých peněz a financování terorismu a vydává doporučení pro jednotlivé státy.

FAÚ – Finanční analytický úřad. Orgán dohledu v oblasti vydávání předpisů a kontroly plnění povinností AML.

KYC – know your customer, v překladu z angličtiny – poznaj svého zákazníka. Jedná se o zkratku označující proces kontroly klienta.

OSN – Organizace spojených národ

Úvod

V současné době globalizace a digitalizace prochází finanční trhy dynamickým vývojem a čelí neustálým změnám. Otázka prevence praní špinavých peněz a financování terorismu se tak stává stále významnější. Zákon č. 258/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu neboli AML zákon, je základním pilířem legislativy, která reguluje tuto oblast v České republice. Tato diplomová práce se zaměřuje na praktické fungování povinných osob podle tohoto zákona. Cílem této práce je analyzovat historii a vývoj právní úpravy v oblasti AML, zhodnotit její současný stav a účinnost. Cílem je také poskytnout vhled do praktického fungování osob povinných podle AML zákona. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V první kapitole teoretické části autor práce poskytuje vymezení a definice základních pojmů, kterými jsou Anti-Money Laundering, legalizace z výnosů trestné činnosti a financování terorismu.

Dále v druhé kapitole autor pokračuje popisem vývoje a historie právní úpravy oblasti AML, a to jak na mezinárodní, evropské ale i národní úrovni. V rámci této kapitoly jsou popsány tři nejvýznamnější mezinárodní legislativní prameny v této oblasti, jimiž jsou Vídeňská, Varšavská a Štrasburská úmluva, které jsou základem vývoje oblasti boje proti praní špinavých peněz. Společně s úmluvami je na mezinárodní úrovni popsán i Finanční akční výbor neboli FATF a jeho doporučení. Dále je detailně popsán vývoj a změny AML směrnice, která dala základ současnému právnímu rámci v Evropské unii. V neposlední řadě se v této kapitole práce věnuje historii a vývoji legislativy v oblasti AML v České republice, a to až do roku 2008 kdy byl přijat již zmiňovaný AML zákon.

Další kapitola práce pak rozebírá současnou právní úpravu, a to na evropské ale hlavně vnitrostátní úrovni. V této kapitole je poskytnut výčet a detailní popis stěžejních zákonů v oblasti boje proti praní špinavých peněz a jejich význam pro tuto oblast.

Dále se autor ve své práci věnuje postavení Finančního analytického úřadu a České národní banky v oblasti AML a poskytuje popis jejich činností a pravomocí, jelikož se jedná o orgány, které v této oblasti mají zásadní význam. Teoretická část je zakončena krátkou kapitolou věnovanou Výboru expertů pro hodnocení opatření proti praní peněz a financování terorismu neboli MONEYVAL. Jeho význam a

činnost je natolik zásadní v oblasti prevence proti praní špinavých peněz a financování terorismu, že je nezbytnou součástí této diplomové práce.

Praktická část práce se věnuje analýze praktického fungování osob povinných podle AML zákona, a to konkrétně z pohledu finanční instituce. První kapitola praktické části popisuje konkrétní povinnosti osob povinných podle AML zákona a způsoby jakými je tyto osoby splňují. Autor práce detailně popisuje interní procesy jako jsou proces poznej svého zákazníka, identifikace a kontrola klienta nebo určování přijatelnosti klienta. Dále jsou také popsány jednotlivé povinnosti jako je hodnocení rizik, školení zaměstnanců, ohlašovací povinnost a s ní spojený proces ohlašování podezřelých transakcí.

Další kapitola praktické části se věnuje konkrétnímu případu porušení povinností vyplývajících z AML zákona. V této kapitole je popsán reálný případ z praxe a je na něm ukázáno, kde a jakým způsobem povinná osoba pochybila a jak byla potrestána.

V rámci kapitoly “průzkum postojů a zkušeností zaměstnanců finanční instituce v oblasti plnění povinností vyplývajících z AML zákona” bude prostřednictvím rozhovorů zjišťováno, jak hodnotí zaměstnanci finanční instituce, vývoj a současnou právní úpravu v oblasti prevence proti praní špinavých peněz.

V předposlední kapitole jsou analyzovány hodnotící zprávy Finančního analytického úřadu a MONEYVALu. Autor práce se zaměřil na shrnutí obsahu nejdůležitějších částí těchto zpráv a závěrů, které z nich vyplývají.

V poslední kapitole a závěru práce je zhodnocena účinnost a implementace AML zákona v praxi. K tomuto zhodnocení je využito předešlých dvou kapitol a vlastní praxe autora. Díky zaměstnání autora na pozici compliance specialist ve finanční instituci může práce poskytnout hlubší vhled do problematik oblasti prevence a boje proti praní špinavých peněz a praktického fungování povinných osob.

1 Teoretická část

1.1 Základní vymezení pojmů Anti-Money Laundering, legalizace z výnosů trestné činnosti a financování terorismu

Anti-money laundering (dále jen “AML”), je pojmem, který zahrnuje soubor opatření vedoucích k odhalování a výraznému ztížení procesu praní špinavých peněz a stejně tak opatření, která vedou k odhalení činností, které souvisí s financováním terorismu. Předmětem AML regulace je úprava práv a povinností v rámci společenských vztahů souvisejících s fungováním finančního systému, primárně pak ochrana tohoto systému proti jeho nelegálnímu zneužívání. Právě z tohoto důvodu řadíme AML v rámci českého systému práva mezi odvětví práva finančního. Někteří odborníci jako např. Vybíral pak zastávají názor, že AML regulace je oblast na pomezí práva finančního a práva trestního.¹

Money Laundering (dále jen “ML”) neboli praní špinavých peněz je obecně přijímaný pojem pro legalizaci výnosů z trestné činnosti. Nicméně se nejedná o přesné vyjádření tohoto termínu. A to proto, že výnosem z trestné činnosti nemusí být pouze peníze, mohou to být také např. cenné papíry, směnky nebo jiný majetek. Cílem zločinců je zakrýt pravý původ peněžních prostředků či jiného majetku, které byly získány získaných trestnou činností. Cílem praní peněz jako takového je vzbudit dojem, že se jedná o legálně získané prostředky, se kterými pak lze volně disponovat a mít tak možnost je investovat do legálního podnikání nebo do nákupu luxusního zboží či nemovitostí.²

1.2 Legalizace výnosů z trestné činnosti

Definice pojmu legalizace výnosů z trestné činnosti vyplývá jednak ze zákona č. 253/2008 Sb., Zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen “AML zákon”), dále pak ze zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoníku (dále jen “Trestní zákoník”).

Z § 3 odst. 1 AML zákona vyplývá následující zákonná definice:

“(1) Legalizací výnosů z trestné činnosti se pro účely tohoto zákona rozumí jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z

¹ VYBÍRAL Roman. Právo proti praní špinavých peněz. KARFÍKOVÁ, Marie, et al. Teorie finančního práva a finanční vědy. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 291 - 298.

² Česká národní banka. Co to je praní peněz? [online]. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Co-to-je-prani-penez.

trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem; uvedené jednání spočívá zejména

a) v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,

b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,

c) v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo

d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c).”³

V trestním zákoníku je pojem legalizace výnosů z trestné činnosti definován více detailněji s ohledem na jeho uplatnění v rámci trestního práva. Dle § 216 odst. 1 a 2 Trestního zákoníku zní definice následovně:

“ (1) Kdo ukryje, na sebe nebo na jiného převede, přechovává nebo užívá věc, která je výnosem z trestné činnosti spáchané na území České republiky nebo v cizině jinou osobou, nebo kdo takovou věc přemění v úmyslu umožnit jiné osobě, aby unikla trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu, nebo kdo se ke spáchání takového trestného činu spolčí, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.⁴

(2) Kdo zastírá původ věci, která je výnosem z trestné činnosti spáchané na území České republiky nebo v cizině, zejména tím, že zakrývá nebo utajuje její skutečnou povahu, umístění, pohyb, nakládání s ní, vlastnické nebo jiné právo k ní, nebo kdo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění jejího původu, nebo kdo se ke spáchání takového trestného činu spolčí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.”⁵

³ § 3 odst.1 zákona č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestní činnosti a financování terorismu

⁴ § 216 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

⁵ § 216 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

Z definic, které AML zákon poskytuje, vyplývá, že legalizace výnosů z trestné činnosti je takovým jednáním, při kterém se určitá osoba pokouší zamaskovat skutečný původ majetku či peněžních prostředků, které pocházejí z nezákonné činnosti. Cílem tohoto jednání je vytvořit zdání, že tyto prostředky byli získány zákonným způsobem a mají zcela legitimní původ, čímž se zásadně snižuje riziko odhalení a případné konfiskace nezákonně získaných prostředků.

Definice trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti z pohledu trestního práva byla podrobněji judikována Usnesením Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 7 Tdo 353/2016 ze dne 11.5.2016 a zní následovně:

„Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti spáchá ten, kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu věci, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině, nebo jako odměna za něj. Objektem trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 tr. zákoníku je zájem na ochraně cizího majetku, pokud se týká věci nebo majetkových hodnot získaných trestným činem nebo jako odměna za něj. Předmětem útoku pachatele je majetková hodnota, která nebyla právně nabyta do vlastnictví pachatele, neboť byla získána trestnou činností, tedy protiprávním úkonem. Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti je vymezen dvěma základními skutkovými podstatami spočívajícími v a) zastírání původu či jiném usilování o to, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu majetkové hodnoty získané trestným činem, odměn za něj, nebo majetkové hodnoty opatřené za předchozí majetkové hodnoty, anebo b) v umožnění spáchání trestného činu vymezeného první skutkovou podstatou.“⁶

1.3 Financování terorismu

Pojmem financování terorismu můžeme rozumět činnost, která spočívá v poskytování prostředků na financování různých aktivit spojených s terorismem. Toto financování pak slouží primárně k pokrytí nákladů teroristů např. nákup zbraní, výcvik či propagandu teroristické skupiny.

⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. 7 Tdo 353/2016 [online]. [cit. 2024-03-13] Praha: Zákony pro lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/7-tdo-353-2016>.

AML zákon potom vymezuje financování terorismu v ustanovení §3 odst. 2, které zní takto:

“ (2) Financováním terorismu je

a) shromažďování nebo poskytnutí peněžních prostředků nebo jiného majetku s vědomím, že bude, byť i jen zčásti, použit ke spáchání trestného činu teroru, teroristického útoku, účasti na teroristické skupině, podpory a propagace terorismu nebo trestného činu vyhrožování teroristickým činem nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu, nebo k podpoře osoby nebo skupiny osob připravujících se ke spáchání takového trestného činu, nebo

b) jednání vedoucí k poskytnutí odměny nebo odškodnění pachatele trestného činu teroru, teroristického útoku, účasti na teroristické skupině, podpory a propagace terorismu nebo trestného činu vyhrožování teroristickým činem nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu¹⁴⁾, nebo osoby pachatele blízké ve smyslu trestního zákona, nebo sbírání prostředků na takovou odměnu nebo na odškodnění,

c) pro účely tohoto zákona i financování šíření zbraní hromadného ničení podle odstavce 3. ”⁷

Pro úplnost je také vhodné zmínit zásadní rozdíly mezi legalizací výnosů z trestné činnosti a financováním terorismu. Zatímco legalizace výnosů z trestné činnosti se zaměřuje na skrývání nezákonně získaných prostředků, jak již bylo zmíněno výše, financování terorismu může plynout jak ze zdrojů legálních, tak i zdrojů nelegálních. Teroristické aktivity jsou navíc motivovány politickými nebo náboženskými důvody, zatímco primární motivací legalizace výnosů z trestné činnosti je ekonomický zisk. Obě činnosti pak spojuje snaha skrýt původ prostředků a uniknout před právní odpovědností. Nicméně není vyloučeno, že se mohou obě tyto sféry trestné činnosti vzájemně doplňovat a prolínat.

⁷ §3 odst. 2 zákona č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestní činnosti a financování terorismu

2 Historie a vývoj AML legislativy

2.1 Mezinárodní prameny AML legislativy

Již v 80. letech 20. století začala narůstat potřeba koordinace boje proti praní špinavých peněz na mezinárodní úrovni, primárně tomu tak byl z důvodu zvýšené drogové trestné činnosti. Samotný termín "praní špinavých peněz" má svůj původ ve vzdálenější historii, konkrétně ve spojení s obdobím prohibice v USA ve 20. a 30. letech 20. století, kdy mezinárodně známý Al Capone významně zbohatl prostřednictvím nelegálního obchodu s alkoholem. Tyto finanční prostředky následně potřeboval legalizovat, což vedlo k rozvoji sítě tzv. "prádelen", kde se tyto nezákonně získané peníze maskovaly jako legální výnosy.⁸

Ke vzniku mezinárodních závazků zaměřených na potírání tohoto druhu finanční kriminality nejvíce přispěly rozsáhlé sítě obchodů s omamnými látkami, včetně Mendellínského kartelu Pabla Escobara. V rámci této práce je více než vhodné zmínit klíčové mezinárodní právní předpisy, které poskytují základní rámec a směrnice pro mezinárodní spolupráci a boj proti praní peněz a financování terorismu. Těmito předpisy jsou Vídeňská úmluva, Štrasburská úmluva, Varšavská úmluva a Doporučení FATF.

2.1.1 Vídeňská úmluva

Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami neboli Vídeňská úmluva, uzavřená v roce 1988 v rámci Organizace spojených národů (OSN), představuje významný mezník v historii a vývoji legislativy proti praní špinavých peněz (AML). Jedná se o první mezinárodní dohodu, která se systematicky zabývala problematikou praní špinavých peněz a poskytla rámcový základ pro prevenci a potírání této trestné činnosti prostřednictvím mezinárodní spolupráce a koordinace.

Hlavními cíli Vídeňské úmluvy bylo zajistit, aby státy vypracovaly a uplatňovaly účinná opatření na identifikaci, zabavení a konfiskaci výnosů z trestné činnosti, včetně těch, které jsou výsledkem praní špinavých peněz. Tímto způsobem úmluva přispěla k ochraně finančního systému před zneužitím pro nelegální účely a posílila mezinárodní spolupráci v boji proti finanční kriminalitě a terorismu.

⁸ VONDRÁČKOVÁ, Boj proti praní peněz v EU, Praha: Univerzita Karlova, 2016, 94 s. 16

Význam Vídeňské úmluvy spočívá hlavně v jejím vlivu na následný vývoj AML legislativy po celém světě. Tato dohoda sloužila jako impulz pro mnoho států k přijetí vlastních právních předpisů zaměřených na prevenci praní peněz a financování terorismu. Kromě toho vedla také k vytvoření dalších mezinárodních nástrojů a institucí, jako je Finanční akční výbor, angl. Financial Action Task Force (dále jen “FATF”), která hraje významnou roli v globálním boji proti finanční kriminalitě. Česká republika, respektive Česká a Slovenská Federativní Republika, přistoupila k této úmluvě 2. září 1991⁹

2.1.2 Štrasburská úmluva

Štrasburská úmluva, formálně známá jako Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zajištění a konfiskaci výnosů z trestné činnosti a o financování terorismu, představuje významný mezinárodní nástroj v boji proti finanční kriminalitě. Byla přijata v roce 1990 Radou Evropy jako odpověď na nové výzvy v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu. Česká republika tuto úmluvu ratifikovala 1. března 1997.

Hlavním cílem Štrasburské úmluvy bylo posílit mezinárodní spolupráci a koordinaci mezi členskými státy v boji proti finanční kriminalitě. Úmluva stanovuje opatření týkající se identifikace, vyhledávání, zajištění a konfiskace výnosů z trestné činnosti a opatření zaměřená na prevenci a potírání financování terorismu.

Klíčové prvky Úmluvy zahrnují povinnost členských států zavést účinná opatření na zabránění praní špinavých peněz a financování terorismu, včetně uplatňování preventivních opatření a spolupráce na mezinárodní úrovni.¹⁰

2.1.3 Varšavská úmluva

Výše zmíněná Vídeňská úmluva byla následně doplněna a novelizována Úmluvou o legalizaci, identifikaci, zajištění a konfiskaci předmětů plynoucích z trestné činnosti neboli Varšavskou úmluvou, která rozšířila rozsah i na

⁹ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances [online]. New York: UNODC, 1988 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf.

¹⁰ Finanční analytický úřad ČR. Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti [online]. Praha: Finanční analytický útvar, 1990 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/umluva-o-prani-vyhledavani-zadrzovani-a-konfiskaci-vynosu-ze-zlocinu-z-roku-1990.pdf>.

problematiku financování terorismu a dále stanovila povinnost států vytvořit finanční zpravodajskou jednotku. Také zdůraznila význam Doporučení FATF a vyžaduje od signatářů včlenění těchto doporučení do jejich právních řádů. Důležité je také zmínit, že Česká republika stále není signatářem této úmluvy.

Varšavská úmluva je důležitým mezinárodním dokumentem v oblasti boje proti finanční kriminalitě a praní špinavých peněz. Byla přijata v roce 2005 a vstoupila v platnost v roce 2008 s cílem posílit mezinárodní spolupráci a koordinaci při odhalování, zabavování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti. Jednou z hlavních priorit úmluvy je učinit tento proces efektivnějším a účinnějším přes hranice mezi státy.

V rámci vývoje AML legislativy představuje Varšavská úmluva důležitý krok směrem k mezinárodní harmonizaci právních nástrojů v boji proti praní špinavých peněz. Poskytuje členským státům základní rámec pro spolupráci a vzájemnou pomoc při odhalování, zabavování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti. Mimo jiné Varšavská úmluva zahrnuje ustanovení o poskytování technické pomoci a kapacity pro rozvojové země, aby mohly účinněji bojovat proti praní špinavých peněz a financování terorismu.¹¹

2.1.4 FATF a jeho doporučení

Finanční akční výbor (FATF) je mezivládní orgán ustavený v roce 1989 ministry členských zemí. Úkolem FATF je vytvářet standardy a podporovat účinné provádění právních, regulatorních a operativních opatření v boji proti praní peněz, financování terorismu, financování proliferace a dalším souvisejícím hrozbám vůči integritě mezinárodního finančního systému. FATF ve spolupráci s dalšími mezinárodními orgány a institucemi rovněž identifikuje zranitelná místa na národní úrovni s cílem ochránit mezinárodní finanční systém před jeho zneužíváním.

Doporučení FATF poskytují komplexní a konzistentní rámec opatření, která by měly země implementovat v boji proti praní peněz, financování terorismu a financování proliferace. Vzhledem k rozdílným právním, správním a operačním rámcům a finančním systémům jednotlivých zemí není prakticky možné, aby země v této oblasti přijímaly identická opatření. Z toho důvodu doporučení FATF

¹¹Finanční analytický úřad ČR. Varšavská úmluva z roku 2005 [online]. Praha: Finanční analytický útvar, 2005 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/varsavskou-umluvou-z-roku-2005.pdf>.

stanovují mezinárodní standard, který je aplikovatelný v různých zemích a právních systémech a který by měly tyto země přizpůsobit svým specifickým podmínkám.

Mezi základní opatření, která vychází z doporučení FATF patří identifikace rizik a formulace vnitrostátní strategie a spolupráce v boji proti těmto hrozbám. Dále je důležité, aby země aktivně stíhaly případy praní peněz, financování terorismu a financování proliferační. Pro prevenci těchto trestných činů jsou klíčová preventivní opatření ve finančním sektoru a dalších vybraných sektorech. Dále by měly být příslušným orgánům poskytnuty vhodné pravomoci a povinnosti a měla by být zavedena další institucionální opatření. Transparentnost a dostupnost informací o skutečných vlastnících právnických osob a jiných právních subjektů je též důležitým prvkem boje proti těmto hrozbám. Mezinárodní spolupráce je nezbytná a země by měly usnadnit vzájemnou spolupráci v těchto oblastech.¹²

2.2 Vývoj AML legislativy v EU do roku 2005

Právní úprava AML v Evropské unii je relativně mladou úpravou. Její vývoj začal okolo roku 1991. Vzhledem k možnosti volného pohybu lidí, zboží a kapitálu, která je jednou ze základních myšlenek vyplývajících z Lisabonské smlouvy, byla Evropská unie vystavena zvýšenému riziku praní špinavých peněz a financování terorismu. Proto bylo třeba přijmout opatření která by tato rizika eliminovala anebo alespoň snižovala.

Tyto důvody vedly v již zmíněném roce 1991 ke schválení **první směrnice (1AMLD)** o boji proti praní špinavých peněz také známé jako Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 91/308/EHS. Tato směrnice měla za cíl omezit využívání bankovních a finančních institucí k praní špinavých peněz a zprostředkování další trestné činnosti spojené s finančními transakcemi. Navázala tak na základní rámec pro boj proti praní špinavých peněz a byla základem pro další směrnice v oblasti AML, jako jsou směrnice 2AMLD a 3AMLD. První směrnice se zaměřovala především na identifikaci klientů, udržování záznamů a zavedení centrálních mechanismů pro hlášení podezřelých transakcí. Jejím cílem bylo také zavést jednotný a univerzální přístup pro všechny subjekty které jsou v rámci Evropy zapojené do peněžního oběhu.

¹² FAU ČR. Doporučení FATF aktuální k říjnu 2020 [online]. Praha: Finanční analytický útvar, 2020 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/doporuzeni-fatf-aktualni-k-rijnu-2020-cz.pdf>.

První směrnice stanovila povinnost kontroly obchodních vztahů a účastníků transakcí, pokud by překračovali určitou hranici. Nejen banky ale i další finanční instituce byly povinny shromažďovat a uchovávat dokumentaci získanou v rámci těchto kontrol, a to po dobu nejméně pěti let. Důraz byl kladen také na mezinárodní spolupráci mezi finančními institucemi k potlačení mezinárodního zločinu.

I přes to, jak signifikantní první směrnice AML byla, tak neobsahovala sankce ani konkrétní nástroje pro boj proti praní špinavých peněz. Měla charakter doporučení, nikoli právně závazného dokumentu. Jednotlivé státy měly tedy za úkol implementovat tato doporučení do svých vnitrostátních právních předpisů a stanovit konkrétní postihy za jejich porušení. Také je důležité upozornit na fakt, že v roce 1991 měla Evropská unie pouze 12 členských států. V praxi toto pak znamenalo, že státy, které nebyly součástí EU, upravovaly oblast AML na vnitrostátní úrovni, aniž by se řídily doporučeními vyplývajícími ze zmíněné směrnice.¹³

Po deseti letech se evropské státy dočkaly **druhé směrnice (2AMLD)** (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/97/ES ze dne 4. prosince 2001), která byla reakcí na doporučení Finančního akčního výboru a představovala důležitý krok v evropské legislativě týkající se oblasti AML.

Evropská rada zdůraznila potřebu zpřesnit ustanovení první směrnice, zejména co se týče podrobností o podezřelých transakcích a postupů při prevenci praní peněz a financování terorismu. Druhá směrnice rozšířila definici praní peněz, zahrnující i trestné činy jako korupci, a zahrнула do oblasti působnosti směrnice subjekty, jako jsou směnárny, služby peněžních převodů a investiční společnosti, které byly často využívány k praní špinavých peněz. Druhá směrnice rovněž jasně určila, že do oblasti působnosti této směrnice spadají i směnárny, služby peněžních převodů a investiční společnosti. A to z toho důvodu, že to byly právě tyto instituce, které byly nejčastěji využívány k praní špinavých peněz.

Dále druhá směrnice poskytla orgánům pravomoc identifikovat, sledovat, zmrazit a zabavit jakýkoli majetek a výnosy spojené s trestnou činností. Tímto opatřením se měla posílit schopnost úřadů odhalovat a potírat finanční aktivity

¹³ EUR-Lex. Directive 91/308/EEC of the European Parliament and of the Council of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering [online]. Brussels: Publications Office of the European Union, 1991 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31991L0308>.

spojené s trestnou činností, a tím chránit integritu finančního systému a bojovat proti praní špinavých peněz. Tyto kroky představovaly důležitý posun v regulaci boje proti praní peněz, neboť umožnily účinnější sledování a sankcionování těch, kdo se pokoušejí využít finanční systém k nelegálním účelům.

Implementace 2AMLD se ale neobešla bez menších problémů, kdy jedním z hlavních problémů, který se řešil při implementaci, byla ochrana osobních údajů klientů, zejména v souvislosti s advokátním tajemstvím. Diskutovalo se o povinnosti advokátů sdělit orgánům dohledu informace o podezření na praní špinavých peněz nebo financování terorismu. Nakonec byl dosažen kompromis, který osvobodil advokáty od této povinnosti v rámci zákonů AML a zachoval tak důvěryhodnost právního vztahu mezi advokátem a klientem.¹⁴

Třetí směrnice (3AMLD) o boji proti praní špinavých peněz (2006/70/ES) byla přijata v roce 2006. Přišla významně rychleji než 2AMLD, a to především v důsledku potřeby rychlé reakce na novou „Válku proti terorismu“, kterou spustily tehdejší teroristické útoky v USA a Madridu.

Některé členské státy EU ještě předtím, než došlo k přijetí třetí směrnice, podnikly některá individuální legislativní opatření v této oblasti v období před a po událostech 11. září, jako například britský Zákon o terorismu z roku 2000. V roce 2003 FATF přepracovalo svá doporučení tak, aby zohlednila nové povinnosti jako mezinárodního standardizátora pro potírání financování terorismu a AML. Vytvořilo tedy devět „Speciálních doporučení“ týkajících se financování terorismu. Tato nová doporučení se promítly do obsahu 3AMLD, včetně opatření pro due diligence, která měla zajistit, aby povinné subjekty neposkytovaly služby určeným teroristům nebo teroristickým skupinám.

Vedle terorismu došlo i ke změnám rozšiřující povinnosti AML na další odvětví, včetně účetních a kasin. Směrnice zdůrazňovala nutnost zapojení nefinančních subjektů do boje proti praní špinavých peněz, protože i tyto nefinanční podniky byli rizikem v oblasti AML.

Změny také nastaly v oblasti kontroly klienta, kde došlo k zavedení přístupu založeného na riziku (Risk-Based Approach), což umožnilo určité variace při kontrole klienta v závislosti na jeho rizikovém profilu, produktu a dalších faktorech

¹⁴ EUR-Lex. Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering [online]. Brussels: Publications Office of the European Union, 2001[cit.2024-03-15].Dostupnéz:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32001L0097>.

kteře snižují či zvyšují rizikovost. To v praxi znamenalo, že kontrola klienta byla více spektrem, sahajícím od zjednodušené kontroly (Simplified Due Diligence) až po rozšířená opatření pro kontrolu klienta (Enhanced Due Diligence), která hlouběji zkoumala zdroje bohatství a příjmy rizikového klienta.

Třetí směrnice také poprvé v historii zavedla sankce za porušení AML. Mluvčí v roce 2005, Mariano Salas z Generálního ředitelství pro vnitřní trh a služby Komise, poznamenal, že tyto sankce budou: „účinné, proporcionální a odstrašující“. Nicméně směrnice se nezmiňovala o výpočtu těchto sankcí a přenechala tento problém na vnitrostátní legislativu.¹⁵

2.3 Vývoj a historie AML legislativy v ČR do roku 2008

Vývoj AML legislativy v České republice začal v roce 1996 kdy v platnost vstoupil zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Tento zákon zaváděl důležitá pravidla pro boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Současně s ním byl vytvořen Finanční analytický útvar (FAÚ) pod Ministerstvem financí, který byl pověřen sběrem a analýzou informací o podezřelých obchodech, které přijímal od povinných osob.

O dvanáct let později, konkrétně v roce 2008, byl tento zákon nahrazen novým právním předpisem, a to zákonem č. 253/2008 Sb., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, známým též jako AML zákon. Byl to právě rok 2008 který v České republice odstartoval signifikantní harmonizaci mezinárodních a vnitrostátních předpisů. Nový AML zákon reflektoval evropské směrnice a normy v oblasti prevence praní špinavých peněz a financování terorismu. Implementoval směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2005/60/ES z roku 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu, stejně jako směrnici Komise 2006/70/ES, která upřesňovala definici "politicky exponovaných osob" a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta.

Součástí evropské úpravy v této oblasti byla také nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do

¹⁵ EUR-Lex. Directive 2006/70/EC of the European Parliament and of the Council of 1 August 2006 amending Directive 2005/60/EC on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing [online]. Brussels: Publications Office of the European Union, 2006 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:214:0029:0034:EN:PDF>.

Společenství nebo je opouštějící a nařízení Rady (ES) č. 1781/2006 o informacích o plátcích při převodech peněžních prostředků.

Česká republika jako signatářská země mezinárodních smluv dále v oblasti AML uplatňuje výše zmiňovanou Štrasburskou úmluvu o praní peněz, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a také mezinárodní úmluvu o potlačení financování terorismu, která stanovuje postihy za financování terorismu a zavazuje smluvní státy k identifikaci a zmrazení finančních prostředků určených k těmto účelům.¹⁶

2.4 Současná právní úprava v oblasti AML a její vývoj v EU

V předcházející části práce byl popsán vývoj a historie předpisů týkajících se problematiky praní špinavých peněz až do roku 2008. V tomto roce se ale vývoj nezastavil a pokračoval přijetím směrnic 4 AMLD a 5 AMLD, které jsou platné a účinné v současnosti.

Vývoj současné právní úpravy v oblasti AML **započala čtvrtá AML směrnice** (Směrnice EU č. 2015/849) v roce 2015, která přinesla další aktualizaci a opatření v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Tato směrnice vstoupila v platnost v roce 2017.

Stejně jako předchozí směrnice i 4 AMLD dále rozšiřovala rozsah povinností v oblasti AML. Podle 4 AMLD hraje klíčovou roli analýza rizik. Sám Evropský parlament společně s dalšími evropskými dozorovými orgány jako jsou Evropský orgán pro bankovnínictví (dále jen "EBA"), Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecské penzijní pojištění (dále jen "EIOPA") a Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (dále jen "ESMA") mají provádět analýzu rizik praní špinavých peněz a financování terorismu. Evropská komise byla instruována, aby svá zjištění a doporučení založená na této analýze posílala členským státům a povinným subjektům podle AML směrnice, aby členské státy lépe porozuměly a mohli účinněji čelit takovýmto rizikům. Povinné subjekty museli stanovit, která konkrétní zjednodušená nebo zesílená opatření mají být přijata k omezení nebo prevenci zjištěných rizik.¹⁷

¹⁶ Ministerstvo financí ČR. Historie boje proti praní špinavých peněz v ČR. [online]. [cit. 2024-15-03]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Stav_Historie-boje-proti-prani-spinavych-penez-v-CR.pdf

¹⁷ KUNZ, Jens H. a Matthias SCHIRMER. Key elements of the 4th EU Anti-Money Laundering Directive. *Financier Worldwide Magazine* [online]. 2015 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z:

Kromě toho 4 AMLD také rozšířila rozsah požadavků legislativy proti praní špinavých peněz například tím že, byla snížena spodní hranice pro hotovostní transakce, kdy se osoby obchodující se zbožím nově kvalifikují jako povinné subjekty. Tato hranice byla snížena z 15 000 EUR na 10 000 EUR.¹⁸

S tímto požadavkem měly ale členské státy obtíže při jeho implementaci. Čtvrtá směrnice byla pro mnoho členských států obtížnou směrnicí k transpozici a pouze 11 z nich bylo schopno tak učinit do termínu 26. června 2017 kdy měly všechny členské státy směrnici implementovat do svého vnitrostátního práva.

Kromě tohoto rozšíření se 4AMLD zaměřila také na větší transparentnost okolo vlastnických struktur, které mohly osoby pokoušející se o praní špinavých peněz využívat k ukrývání výnosů z úplatků, korupce a daňových úniků. Směrnice proto nově zahrnuje požadavek, aby koneční skuteční majitelé, kteří byli definováni jako ti, co vlastnili 25 % nebo více právnické osoby, byli uvedeni v národních registrech. Tyto registry vytvářejí a udržují příslušné orgány členských států. Tento požadavek měl za cíl snížit neprůhlednost korporátních struktur, za nimiž se někteří finanční zločinci skrývali. Směrnice rovněž přihlížela k rozšíření rozsahu zvýšené kontroly klienta pro politicky exponované osoby (PEP).

Směrnice 4 AMLD přinesla významné změny a důležitá opatření v oblasti boje proti praní špinavých peněz a posílila ochranu finanční integrity v EU. Implementace této směrnice byla pro některé členské státy náročná a probíhala s obtížemi. Nicméně, její účinky byly znatelné hlavně v oblastech zajištění větší transparentnosti v korporátních strukturách a zvýšení úrovně kontroly nad politicky exponovanými osobami.

Necelý rok poté co vstoupila v platnost čtvrtá AML směrnice, vstoupila v platnost **pátá Směrnice** Evropské unie proti praní špinavých peněz (5AMLD) a to dne 9. července 2018. 5AMLD vyžadovala transpozici do národních právních předpisů do 10. ledna 2020. Většinu obsahu formovali zájmy v oblasti financování terorismu. Pátá směrnice byla reakcí na dobu kdy Evropa čelila řadě teroristických útoků inspirovaných Islámským státem, od útoku na Bataclan a časopis Charlie

<https://www.financierworldwide.com/key-elements-of-the-4th-eu-anti-money-laundering-directive#.Y0w-H3ZBw2x>

¹⁸ EUR-Lex. Směrnice (EU) 2015/849 Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. května 2015 o prevenci využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení (EU) č. 648/2012 Evropského parlamentu a Rady a o zrušení směrnice 2005/60/ES Evropského parlamentu a Rady a směrnice Komise 2006/70/ES [online]. Brusel: Úřad pro publikace Evropské unie, 2015 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849>.

Hebdo v Paříži v roce 2015, až po útok na Londýnský most v červnu 2017. Psychologický dopad těchto útoků na EU byl natolik závažný, že Komise začala vypracovávat 5AMLD ještě předtím, než byl implementován její předchůdce.

Jednou z nejvýznamnějších změn, které pátá směrnice přinesla bylo snížení limitů na předplacené karty, které hrály významnou roli při přípravě tehdejšího útoku na Bataclan. Cílem bylo snížit počet finančních možností, které útočníci používali k provedení svých útoků.

5AMLD stejně jako její předchůdci přinesla další rozšíření seznamu povinných subjektů, zahrnující směnárny kryptoměn zapojené do směny běžných měn a kryptoměn, stejně jako poskytovatele kryptoměnových peněženek.¹⁹

Kromě zmíněných změn přinesla směrnice další detaily ke své "transparentní agendě", která vyžadovala, aby národní registry konečných skutečných majitelů byly veřejné již od března 2020, a vytvořila národní funkční seznamy politicky exponovaných osob, které identifikovaly role, které se kvalifikovaly jako politicky exponované osoby.

Stejně jako u předchozích směrnic, se ale proces implementace v některých zemích ukázal být obtížnější než v jiných, čemuž nepomohl ani příchod pandemie COVID-19 na začátku roku 2020.²⁰

5AMLD nebyla pro rok 2020 posledním důležitým krokem. **Šestá směrnice EU (6AMLD)** vstoupila v platnost již v červnu 2018 s povinností transpozice do prosince 2020 a termínem implementace do června 2021. 6AMLD je dalším milníkem v boji proti finanční kriminalitě v Evropské unii.

Zatímco pátá směrnice rozšířila předpisy týkající se praní peněz o nové technologie jako jsou například virtuální měny, 6AMLD se zaměřuje na harmonizaci těchto předpisů napříč členskými státy EU, zpřísnění sankcí a posílení role finančních institucí v globálním boji proti praní peněz.

Klíčové body šesté Směrnice o praní špinavých peněz (6AMLD) zahrnují harmonizovaný seznam 22 trestných činů, které předcházejí praní peněz, včetně nového rozšíření definice praní peněz o „pomáhání a podněcování“. Šestá směrnice dále rozšiřuje trestní odpovědnost za praní peněz na právnické osoby a stanovuje

¹⁹ EUR-Lex. Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU [online]. Brussels: Publications Office of the European Union, 2018 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32018L0843>.

²⁰ Comply Advantage. 07.09.2023 [online]. [cit. 2024-03-15].

Dostupné z: <https://complyadvantage.com/insights/brief-history-amlds-part-two/>

povinné minimální tresty odnětí svobody ve výši 4 let za praní peněz. Dalším důležitým prvkem je požadavek na sdílení informací mezi členskými státy za účelem usnadnění přeshraničního stíhání praní peněz. Součástí rámce EU proti praní peněz a proti financování terorismu (AML/CFT) je i reforma, která zahrnuje zřízení národních dozorčích orgánů ve všech členských státech EU a požadavek na provádění národních hodnocení rizik každé 4 roky.²¹

Šestá směrnice opět představuje důležitý krok směrem k harmonizaci a posílení opatření proti praní peněz v rámci Evropské unie. Očekává se, že bude usnadněna spolupráce mezi členskými státy, zvýšena transparentnost a ochrana osobních údajů, a posílena schopnost identifikovat a postihovat osoby zapojené do praní peněz a financování terorismu.

²¹ EUR-Lex. Směrnice (EU) 2018/1673 Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. října 2018 o boji proti praní peněz prostřednictvím práva [online]. Brusel: Úřad pro publikace Evropské unie, 2018 [cit.2024-03-16]. Dostupné z :<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32018L1673>.

3 Současná právní úprava oblasti AML v České republice

V rámci této kapitoly bude poskytnut přehled a popis platných právních předpisů, které utváří rámec pro identifikaci, prevenci a boj proti praní peněz a financování terorismu. Vzhledem k rozmanitosti předpisů věnující se této problematice budou uvedeny ty, které lze považovat za klíčové a nejzásadnější.

3.1 Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Jak již bylo zmíněno v předešlých kapitolách, základním kamenem v oblasti AML v České republice je zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tento zákon byl později novelizován a upraven již zmiňovanou čtvrtou směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, ta přinesla důležité změny v oblasti finanční regulace a doplňuje již existující nařízení a směrnice Evropské unie v této oblasti. Současně se AML zákon přizpůsobuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005, které se týká kontrol peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící. Tímto způsobem je zajištěn soulad s evropskými standardy a posiluje se boj proti finančním zločinům a terorismu v rámci České republiky.²²

AML zákon je systematicky rozdělen do sedmi částí, a obsahuje dohromady 59 paragrafů. Jeho hlavním úkolem je stanovit opatření pro identifikaci a ověření klientů. Povinné osoby musí na základě zákona provádět kontrolu svých klientů, což zahrnuje činnosti jako například zjišťování skutečného vlastníka, monitorování transakcí a uchovávání záznamů.²³ Konkrétní povinnosti povinných osob jsou dále rozebrány níže v rámci této práce. Zákon rovněž vyžaduje, aby tyto subjekty monitorovaly a hlásily podezřelé obchody Finančnímu analytickému úřadu. Podezřelý obchod pak definuje zákon takto: obchod uskutečněný za okolností které vyvolávají podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že v prostředky užití v obchodu jsou určeny k financování terorismu,

²² Finanční analytický úřad. Právní předpisy [online]. Praha: Finanční analytický úřad [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/pravni-predpisy>.

²³ Zákon č. 253/2008 Sb., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online]. Zákony pro lidi, 2008 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>.

nebo že obchod jinak souvisí nebo je spojen s financováním terorismu, anebo je zde jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat.²⁴

Dále zákon stanovuje požadavky na interní politiky, postupy a kontrolní mechanismy, které mají povinné osoby zavést k zajištění dodržování AML předpisů. To zahrnuje například školení zaměstnanců, vytvoření funkce compliance a zajištění kontinuálního monitorování a hodnocení rizik spojených s praním peněz a financováním terorismu.

Tento zákon také přispívá k mezinárodní spolupráci a sdílení informací mezi zeměmi v rámci boje proti praní peněz a financování terorismu. V souladu s mezinárodními standardy, jako jsou výše již zmiňované doporučení FATF, podporuje transparentnost a mezinárodní spolupráci.

Zajímavostí AML zákona je jeho “nerestriktivní” povaha. To znamená, že zákon nevymezuje činnosti, které by byly zakázané. Jeho cílem je primárně snížení rizika praní špinavých peněz prostřednictvím již zmiňovaných povinností ukládaných povinným osobám.

3.1.1 Povinné osoby podle AML zákona, jejich kategorie a povinnosti

Povinnou osobou je každý subjekt uveden v §2 odst. 1 a 2 Zákona č. 253/2008 Sb. Ten poskytuje vyčerpávající seznam všech povinných osob. Pro přehlednost je můžeme typově rozdělit do tří základních kategorií:

- 1) Finanční sektor – sem spadají úvěrové a finanční instituce vymezené v § 2 odst. 1 písm. a) a b) AML zákona a zahraniční subjekty, které působí v ČR v rámci tohoto sektoru.
- 2) Nefinanční sektor – § 2 odst. 1 písm. c) až m) AML zákona vymezuje jedenáct kategorií povinných osob a zahraniční subjekty, které působí a podnikají v ČR v rámci těchto kategorií.
- 3) Ostatní – § 2 odst. 2 AML zákona zařazuje na seznam povinných osob ještě jakéhokoliv podnikatele při hotovostní transakci nad 10 000 EUR a nepodnikající právnická osoba, která však vykonává činnost spadající do finančního či nefinančního sektoru nebo při hotovostní transakci nad 10 000 EUR.

²⁴ § 6 zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Společným rysem všech zmíněných kategorií je podnikatelská činnost. Ve finančním sektoru se AML zákon vztahuje na všechny činnosti úvěrových institucí. V případě sektoru nefinančního, pak dochází k rozlišení na základě typu prováděné činnosti. V praxi toto znamená, že pro tyto subjekty se AML zákon aplikuje jen na specifickou oblast jejich podnikání. Situace ve finančních institucích je více komplexní, a to proto, že zde vliv AML zákona závisí na charakteru podniku, jako jsou například investiční firmy, nebo na určitém sektoru činnosti, jako jsou například směnárny.²⁵

Jedinou výjimkou je dle § 2 odst. 2 písm. d) AML zákona právnická osoba, která není podnikatelem, pokud je oprávněna poskytovat jako službu některou z činností uvedených v odstavci 1, nebo při obchodu v hotovosti v hodnotě 10 000 EUR nebo vyšší.

Stejně jako AML zákon vymezuje seznam povinných osob, vymezuje i konkrétní povinnosti vzhledem k typu povinné osoby. Tyto povinnosti můžeme opět dělit do tří kategorií kterými jsou:

Základní AML povinnosti:

- Identifikace klienta (§ 7, 8, 8a, 10 až 13a)
- Kontrola klienta (§ 9, 9a, 13 a 13a)
- Neuskutečnit obchod (§ 15)
- Uchovávat informace (§ 16)
- Oznámit podezřelý obchod (§ 18)
- Odložit splnění příkazu klienta (§ 20)
- Informační povinnost (§ 24)
- Povinnost mlčenlivosti (§ 38)²⁶

Mezi další povinnosti povinných osob patří:

- Zavést a uplatňovat odpovídající strategie a postupy vnitřní kontroly a komunikace (§ 21/1)
- Vypracovat systém vnitřních zásad (§ 21/2)
- Vypracovat hodnocení rizik (§ 21a)
- Určit kontaktní osobu (§ 22)

²⁵ Finanční analytický úřad, n.d. Povinná osoba krok za krokem. [online] Dostupné na: <https://fau.gov.cz/povinnou-osobou-krok-za-krokem> [Přístup dne: [2024-03-17].

²⁶ Zákon č. 253/2008 Sb., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online]. Zákony pro lidi, 2008 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>

- Určit odpovědnou osobu (§ 22a)
- Školit zaměstnance (§ 23)²⁷

Zohledněna jsou také specifika některých povinných osob, což je důvodem ke zvláštní úpravě pro danou kategorii. Jimi jsou:

- **Povinné osoby spadající pod dohled ČNB**, na které se mohou vztahovat také povinnosti dle § 25 a § 25a AML zákona, všechny tyto povinné osoby musí dále dodržovat povinnosti vyplývající z Vyhlášky č. 67/2018 Sb. o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- **Auditoři, soudní exekutoři a daňoví poradci** mají rozsah AML povinností stanoven v § 26 AML zákona
- **Advokáti a notáři**, jejich rozsah AML povinností je stanoven v § 27 AML zákona
- **Profesní komory** mají povinnost vypracovat písemně metodiku a hodnocení rizik dle § 21 odst. 12 a § 21a odst. 4 AML zákona
- **Platby v hotovosti a umělecká díla** se řídí povinnostmi stanovenými v § 28 AML zákona
- **Národní správce rejstříku obchodování s povolenkami**, jehož povinnosti jsou stanovené v § 29a AML zákon

Všechny osoby povinné podle AML zákona jsou součástí systému boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu v České republice. Proto se na ně vztahují výše zmíněné povinnosti a jsou po nich vyžadovány určité postupy a jejich pečlivé dodržování podporuje celkovou integritu finančního a ekonomického systému. Otázce, jak konkrétně naplňují povinné osoby povinnosti vymezené zákonem v rámci svého fungování se bude práce věnovat v dalších kapitolách.²⁸

3.2 Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí

Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí je dalším zásadním právním předpisem v oblasti AML. Jeho primárním účelem je transpozice mezinárodně uznaných sankcí do vnitrostátního práva České republiky. Tento

²⁷ Zákon č. 253/2008 Sb., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online]. Zákony pro lidi, 2008 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>

²⁸ FAÚ Povinnou osobou krok za krokem [online]. [cit. 2024-03-17]. Dostupné na: <https://fau.gov.cz/povinnou-osobou-krok-za-krokem>

zákon umožňuje efektivní aplikaci restriktivních opatření, které byly přijaty mezinárodními organizacemi, jimiž jsou zejména Organizace spojených národů a Evropská unie. Tyto opatření směřují proti státům, entitám nebo jednotlivcům co jsou považováni za ty, kteří ohrožují mezinárodní mír a bezpečnost.

Dále zákon stanovuje mechanismy pro implementaci sankcí, které mohou zahrnovat např. obchodní embarga, finanční restrikce, cestovní omezení, nebo zamrazení aktiv. Upraven je zde také proces, jakým se Česká republika zavazuje provádět mezinárodní sankce, a zajišťuje koordinaci mezi různými státními orgány, aby byly sankce prováděny efektivně a v souladu s mezinárodními závazky. Mimo jiné definuje i povinnosti pro fyzické a právnické osoby v České republice týkající se dodržování těchto sankcí a stanoví sankce pro jejich porušení.²⁹

3.3 Zákon č. 1/2023 Sb. Zákon o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaných v mezinárodních vztazích (sankční zákon)

Zákon č. 1/2023 Sb. Zákon o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaných v mezinárodních vztazích neboli sankční zákon je dalším důležitým právním předpisem pro oblast AML. Poskytuje rámec pro uplatňování mezinárodních sankcí, reagujících na závažná jednání, která jsou v rozporu s mezinárodním právem, lidskými právy nebo ohrožují mír a bezpečnost.

Zákon byl přijat jako odpověď na potřebu koordinovaného a efektivního přístupu k uplatňování a vymáhání mezinárodních sankcí. Ty se vztahují k osobám, organizacím nebo státům zapojeným do aktivit ohrožujících mezinárodní bezpečnost. Předmětem úpravy je stanovení:

- postupu předkládání návrhů na zařazení subjektů, vůči nimž by se měla uplatňovat omezující opatření, na sankční seznam podle příslušného předpisu Evropské unie,
- postupu pro zápis subjektů na vnitrostátní sankční seznam,
- pravidel přijímání vnitrostátních omezujících opatření vůči některým subjektům za jednání postižitelné podle příslušného předpisu Evropské unie

²⁹ Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí [online]. Praha: Zákony pro lidi, 2006 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-69>.

Sankční zákon hraje klíčovou roli v rámci celkového boje proti praní peněz a financování terorismu. Umožňuje efektivní blokování a zmrazení aktiv jednotlivců a subjektů spojených s nelegálními aktivitami, čímž přispívá k prevenci praní peněz. Zákon také podporuje transparentci v mezinárodních finančních transakcích a posiluje celkovou integritu finančního systému tím, že omezuje možnosti pro nelegální využívání finančního systému na mezinárodní úrovni.³⁰

3.4 Vyhláška ČNB č. 67/2018 Sb. o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Vyhláška č. 67/2018 Sb. stanovuje konkrétní požadavky na systémy vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření, které musí být zavedeny povinnými osobami v České republice s cílem bojovat proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Její přijetí vycházelo z potřeby České národní banky specifikovat ustanovení AML zákona.

Tato vyhláška upravuje požadavky na zavedení a uplatňování:

- *“postupů pro provádění kontroly klienta a stanovování rozsahu kontroly klienta odpovídající riziku legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v závislosti na typu klienta, obchodního vztahu, produktu nebo obchodu a*
- *přiměřených a vhodných metod a postupů pro posuzování rizik, řízení rizik, vnitřní kontrolu a zajišťování kontroly nad dodržováním povinností stanovených zákonem č. 253/2008 Sb.³¹ institucemi v rámci systému vnitřních zásad podle § 21 odst. 2 zákona.”*

Zároveň vyhláška není závazná pro všechny povinné osoby. Ve svém druhém paragrafu tedy vymezuje i osobní působnost takto:

- *Vyhláška se vztahuje na instituci, která podléhá dohledu České národní banky a podléhá povinnosti vypracovat systém vnitřních zásad.*

³⁰ Zákon č. 1/2023 Sb., Zákon o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaných v mezinárodních vztazích (sankční zákon) [online]. Praha: Zákony pro lidi, 2023 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-1>.

³¹ Vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online]. Praha: Zákony pro lidi, 2018 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2018-67>.

- *Instituce, která ve vztahu k některému klientovi uplatňuje výjimku z povinnosti identifikace a kontroly klienta v souladu s § 13a zákona, není povinna ve vztahu k tomuto klientovi, v rozsahu uplatňované výjimky, naplňovat požadavky podle § 6 až 10.*
- *Instituce, která ve vztahu ke klientovi provádí zjednodušenou identifikaci a kontrolu klienta podle § 13 zákona, naplňuje ve vztahu k tomuto klientovi požadavky podle § 6 až 10 přiměřeně rozsahu prováděné zjednodušené identifikace a kontroly klienta.³²*

Hlavním účelem vyhlášky je posílit systém prevence proti praní peněz a financování terorismu tím, že se od povinných osob vyžaduje, aby vypracovaly a udržovaly efektivní vnitřní zásady a postupy. Tyto interní předpisy mají především stanovit způsoby hodnocení rizik, kontroly klienta nebo třeba vypracování jeho rizikového profilu.

Dále je specifikováno, že tyto vnitřní politiky a postupy musí být pravidelně aktualizovány a přizpůsobeny aktuálnímu stavu a skutečnému riziku praní peněz a financování terorismu, s nímž se může daná povinná osoba setkat. Navíc zdůrazňuje potřebu jmenování odpovědného pracovníka s adekvátními pravomocemi k zajištění dodržování těchto vnitřních pravidel a postupů.

Vyhláška ČNB č. 67/2018 Sb. Má naprosto zásadní vliv na fungování některých osob povinných podle AML zákona. Jejím konkrétním dopadům v praxi bude věnována pozornost v praktické části této práce.

3.5 Další relevantní právní předpisy

Za zmínku stojí ještě další dva předpisy, které mají dopad na problematiku v oblasti AML. Jimiž jsou zákon č. 300/2016 Sb. o centrální evidenci účtů, účinný od roku 2017. Ten stanovuje úvěrovým institucím povinnost zapisovat určité údaje o účtech do registru, který vede ČNB.

K transpozici některých dalších požadavků páté AML směrnice pak dochází prostřednictvím zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů.

³² Vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online]. Praha: Zákony pro lidi, 2018 [cit. 2024-03-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2018-67>.

Díky adaptaci na evropské směrnice a nařízení společně s pravidelnou aktualizací právních předpisů je v České republice zajištěn soulad s evropskými standardy a společně s tím se stále více posiluje efektivita boje proti finančním zločinům a terorismu v naší zemi.

4 Postavení a činnost Finančního analytického úřadu a České národní banky v oblasti AML

Tato kapitola bude věnována orgánům dohledu a kontroly, kterými jsou primárně Česká národní banka a Finanční analytický úřad. Tyto instituce plní své úkoly nad bankovními, a hlavně finančními institucemi jejichž fungování bude detailněji rozebráno v rámci praktické části této práce. Mezi další orgány potom patří i finanční úřady a další státní orgány. Pro účely této práce se ale bude tato kapitola věnovat zmíněným dvěma orgánům. Funkce Finančního analytického úřadu a České národní banky v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu významně přispívají boji proti praní špinavých peněz.

4.1 Finanční analytický úřad

Finanční analytický úřad (FAÚ) vykonává od roku 1996 funkci finanční zpravodajské služby na území České republiky a je součástí globálního systému finančních zpravodajských služeb. V roce 2017 se stal nezávislým orgánem s působností na národní úrovni, čímž převzal veškeré úkoly dříve vykonávané Finančním analytickým útvarům, který byl součástí Ministerstva financí. FAÚ se v rámci své funkce zaměřuje na koordinaci a realizaci opatření pro prevenci a boj proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení v rámci České republiky.

Rozsah působnosti a pravomoci FAÚ jsou stanoveny již výše zmíněným zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, a zákonem č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí.

FAÚ plní povinnosti a úkoly pro něj vyplývající ze zmíněných právních předpisů. Mezi konkrétní úkoly FAÚ patří:

- Sběr a analýzu údajů o podezřelých obchodech a provádí další úkony, které z analýzy vyplývají.
- Výkon koncepční činnosti v oblasti své působnosti, zpracovává komplexní návrhy na rozvoj a dotváření systému opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a pro oblast uplatňování mezinárodních sankcí v celostátním i mezinárodním kontextu.
- Zpracovává v oblasti své působnosti návrhy zákonů a prováděcích předpisů, včetně jejich harmonizace s právními předpisy Evropské unie (EU) a

přípravy pozic České republiky k návrhům nových předpisů a dalších dokumentů EU.

- Podílí se na tvorbě právních předpisů EU.
- Spolupracuje v oblasti své působnosti s mezinárodními organizacemi, s orgány se stejnou věcnou působností jiných států, s ústředními správními úřady a s právníckými osobami.
- Vydává v rozsahu své působnosti rozhodnutí ve správním řízení podle zvláštních právních předpisů a zastupuje úřad v soudním řízení správním.
- Zajišťuje a vykonává školení v oblasti své působnosti.

V rámci své činnosti spolupracuje FAÚ s celým spektrem českých zpravodajských služeb, Policíí ČR, ministerstvy a mnoha dalšími entitami, především ve věcech shromažďování nezbytných informací k prošetřování hlášení podezřelých transakcí. Na mezinárodní úrovni úřad kooperuje s podobnými organizacemi, zejména z členských zemí NATO a Evropské unie, které sdílejí stejné postavení jako FAÚ.³³

I činnost FAÚ podléhá kontrole, a to ze strany Poslanecké sněmovny, která k tomuto účelu zřizuje stálou komisi podle zákona upravujícího jednací řád Poslanecké sněmovny, a vláda. Ze zákona č. 253/2008 Sb. Přesně vyplývá, které dokumenty a informace FAÚ musí povinně předkládat a dále dokumenty a informace, které si kontrolní komise může vyžádat. Mezi ně patří například:

- zprávy o činnosti FAÚ za uplynulý rok,
- zprávy o jednotlivých bezpečnostních řízení
- materiály týkající se rozpočtu FAÚ.

Mezi základní a nejdůležitější činnost vykonávanou FAÚ patří činnost analytická. V rámci této činnosti plní FAÚ svůj hlavní úkol, kterým je ochrana finančního systému České republiky před zneužitím k praní špinavých peněz a financování terorismu. FAÚ je v této oblasti plně zodpovědný za efektivní a funkční nastavení systému opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a proti financování terorismu. Analytická činnost je vykonávána na dvou úrovních, jimiž jsou operativní a strategická. Při výkonu operativní analýzy probíhá příjem a analýza oznámení o podezřelých obchodech a její následné předávání výsledků

³³ FINANČNÍ analytický úřad. O úřadu [online]. [cit. 2024-03-18]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/o-uradu>

vyšetřování příslušným orgánům veřejné moci. Strategická analýza představuje vyšší úroveň zobecnění zjištěných poznatků, analýzu trendů a formulaci doporučení pro budoucí praktický či legislativní vývoj. Podle § 18 Zákona č. 253/2008 Sb., Finanční analytický úřad poskytuje elektronickou verzi formuláře pro podání hlášení o podezřelých transakcích. Tento formulář mohou využít všechny povinné subjekty, které disponují platnou datovou schránkou. Popisu praktického procesu oznamování podezřelých obchodů se bude autor věnovat detailněji v praktické části této práce.³⁴

4.2 Česká národní banka

V této kapitole se práce zaměřuje na úlohu a postavení České národní banky (Dále jen “ČNB”) v oblasti boje proti praní peněz. V České republice plní ČNB klíčovou roli nejen jako centrální banka, ale také jako dozorový orgán pro finanční instituce v oblasti praní špinavých peněz. Tato kapitola poskytuje přehled o funkcích a aktivitách ČNB v kontextu AML, včetně její spolupráce s jinými vnitrostátními a mezinárodními regulačními orgány. ČNB nastavuje standardy, provádí dohled a podílí se na prevenci praní peněz a financování terorismu. Skrze své funkce má ČNB zásadní vliv na fungování povinných osob, které podléhají jejímu dohledu. Těmi jsou například finanční instituce, kterým se bude práce věnovat v praktické části.

ČNB vykonává v oblasti prevence proti praní špinavých peněz a financování terorismu čtyři základní funkce kterými jsou regulatorní, licenční, dohledová a sankční.³⁵

Tyto čtyři funkce na sebe v praxi v podstatě navazují. Nejdříve dochází k regulaci oblasti AML.

Při výkonu své regulativní funkce hraje ČNB významnou roli v procesu tvorby a interpretace právních norem, které se věnují oblasti praní peněz a financování terorismu. Dále se ČNB účastní přípravy a připomínkování legislativy, a také vytváří vyhlášky, jako je již výše zmíněná vyhláška ČNB č. 67/2018 Sb., pro upřesnění povinností stanovených AML zákonem. ČNB také vydává úřední sdělení

³⁴ FINANČNÍ analytický úřad. Analytická činnost [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/analyticka-cinnost#analyticka-cinnost>

³⁵ Český národní banka. Jaká je role ČNB v oblasti prevence praní špinavých peněz a financování terorismu? [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Jaka-je-role-CNB-v-oblasti-prevence-prani-spinavych-penez-a-financovani-terorismu/

a zveřejňuje dohledové benchmarky, které slouží k objasnění zkušeností a poznatků získaných během kontrolní činnosti. Na základě těchto skutečností nastavuje finančním institucím standardy budoucího chování při výkonu jejich činnosti. ČNB rovněž přispívá k tvorbě regulací na úrovni Evropské unie. Svou úřední komunikaci pak rozšiřuje publikováním odborných článků, poskytováním rozhovorů s experty a odpovídáním na časté dotazy veřejnosti v souvislosti s oblastí AML.

Licenční funkce ČNB zahrnuje pečlivé posuzování a kontrolu nových finančních institucí před jejich vstupem na český trh. Kromě finančních institucí jako takových podléhají kontrole a posouzení i osoby, které se ucházejí o kvalifikovaný podíl nebo manažerskou pozici v dohlížených institucích. Tento proces zajišťuje, že všechny nové a stávající finanční subjekty a jejich klíčové osoby splňují vysoké standardy integrity, opatrnosti a správného řízení. Při hodnocení je brán ohled také na faktory jako jsou původ kapitálu, odborné schopnosti, etické hodnoty a bezúhonnost zapojených osob. Striktní podmínky ke vstupu na finanční trh a získání licence zajišťují prevenci před potenciálním zneužitím těchto institucí osobami ve vedoucích pozicích nebo jedinci, kteří mají v úmyslu založit tyto instituce s cílem provádět trestnou činnost.

V rámci své dohledové činnosti se ČNB soustředí na hodnocení nastavení interních systémů proti praní peněz a financování terorismu a na to, jak jednotlivé instituce naplňují požadavky vyplývající z právních předpisů. Také zkoumá a posuzuje účinnost opatření a systémů řízení a kontroly v rámci těchto institucí. Cílem dohledové funkce je mimo jiné zajistit, že jsou instituce podléhající dohledu schopny předcházet rizikům spojeným s praním peněz a financováním terorismu.

ČNB se dále zaměřuje na kontrolu, zda finanční instituce implementují a kontinuálně přijímají přiměřená opatření pro boj proti finanční kriminalitě. Společně s tím kontroluje i to, zda jsou instituce schopny efektivně rozpoznávat a řešit rizika spojená s AML. ČNB ve svém dohledu uplatňuje rizikově orientovaný přístup, ve kterém je kladena zvýšená pozornost oblastem a institucím s vyšším stupněm rizika.³⁶

Ve své dohledové činnosti se ČNB nezabývá přímo jednotlivými případy nebo soukromoprávními spory mezi klienty a jejich finančními institucemi. Těmi se zabývá výše zmíněný FAÚ. ČNB neomezuje ani nevyžaduje od finančních

³⁶ Český národní banka. Jaká je role ČNB v oblasti prevence praní špinavých peněz a financování terorismu? [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Jaka-je-role-CNB-v-oblasti-prevence-prani-spinavych-penez-a-financovani-terorismu/

institucí, aby odmítaly nebo ukončovaly vztahy s konkrétními skupinami klientů. Místo toho se očekává, že finanční instituce budou adekvátně řídit rizika spojená s jejich klienty, přičemž pro klienty s vyšším rizikem by měly být zavedeny přísnější kontrolní mechanismy. V tomto procesu ČNB využívá veškeré dostupné informace pro posouzení, jak instituce splňují své systémové závazky v oblasti AML.

Sankční funkce ČNB se projevuje v případě, že během kontroly nějaké instituce objeví vážné chyby v oblasti boje proti praní špinavých peněz a proti financování terorismu, které mohou spočívat například v porušení povinností vyplývajících ze zákona nebo špatného nastavení interních procesů. Může ČNB zahájit správní řízení, které může vést k uložení sankce. Sankcemi typicky ukládanými za porušení povinnosti jsou finanční pokuty, nebo požadavek na výměnu manažerů, kteří nesou odpovědnost za nalezené nedostatky. V nejzávažnějších případech, při opakovaném porušení povinností, může ČNB rozhodnout o odebrání licence dané instituci.

Proto aby mohla ČNB plnit účinně svou funkci je nutné, aby spolupracovala s dalšími orgány činnými v oblasti AML, a to jak na národní, tak mezinárodní úrovni. V rámci vnitrostátní spolupráce je kromě ministerstev, sektorových asociací nebo orgány činnými v trestním řízení, hlavním partnerem ČNB Finanční analytický úřad.

Vzájemná kooperace mezi ČNB a FAÚ zahrnuje široký rozsah činností, od sdílení konkrétních i koncepčních informací a materiálů, koordinaci dohledové činnosti, až po spolupráci při přípravě a výkladu právních předpisů, při přípravě Národního hodnocení rizik a dalších strategických materiálů

Jak již bylo řečeno problematika v oblasti AML není pouze národním problémem. Proto je třeba mezinárodní spolupráce. I tu využívá při svých činnostech ČNB. Na mezinárodní úrovni ČNB spolupracuje hlavně s dohledovými orgány z ostatních členských států Evropské unie. Ke spolupráci dochází bilaterálně, nebo prostřednictvím takzvaných AML/CFT dohledových kolegií, která jsou zaměřena na dohled nad konkrétními finančními skupinami. ČNB rovněž spolupracuje s dohledovými orgány zemí mimo EU, s nimiž uzavřela dohody o vzájemné spolupráci.

ČNB dále spolupracuje s evropskými institucemi. Především pak s Evropským úřadem pro bankovníctví, kde se zástupci ČNB pravidelně účastní jednání výboru AML Standing Committee a pomáhají s tvorbou směrnic a politik,

které EBA vydává. EBA navíc posuzuje účinnost dohledu prováděného ČNB v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Dalším významnou činností ČNB je plnění mezinárodních závazků České republiky v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu, zejména v souladu, s již zmiňovanými doporučeními Finančního akčního výboru (FATF). Česká republika je pravidelně hodnocena organizacemi jako je MONEYVAL, Mezinárodní měnový fond a dalšími mezinárodními entitami ve vztahu k dodržování mezinárodních standardů v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu.³⁷

Na základě výše zmíněných skutečností lze konstatovat, že ČNB hraje klíčovou roli v rámci národního i mezinárodního systému boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Jako regulační orgán dohlíží na dodržování AML předpisů finančními institucemi, zajišťuje kontrolu a podporu pro tyto instituce a účinně spolupracuje s domácími i mezinárodními partnery. Díky tomu je zajištěna vysoká úroveň ochrany finančního systému České republiky před riziky spojenými s praním peněz a financováním terorismu.

³⁷ Český národní banka. Jaká je role ČNB v oblasti prevence praní špinavých peněz a financování terorismu? [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Jaka-je-role-CNB-v-oblasti-prevence-prani-spinavych-penez-a-financovani-terorismu/

5 MONEYVAL

Kromě výše zmíněných vnitrostátních orgánů existují i kontrolní a dozorové orgány nadnárodní, z nichž si jeden zaslouží zvláštní pozornost, díky jeho významnému vlivu pro oblast AML a praktické fungování povinných osob.

Tímto orgánem je Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní peněz a financování terorismu neboli MONEYVAL. Jedná se o stálý monitorovací orgán Rady Evropy, jehož hlavním posláním je hodnotit dodržování hlavních mezinárodních norem v boji proti praní peněz a financování terorismu a účinnost jejich implementace. Dále má za úkol poskytovat doporučení národním orgánům ohledně potřebných vylepšení jejich systémů. Prostřednictvím procesu vzájemných hodnocení, a pravidelného sledování svých zpráv MONEYVAL usiluje o zlepšení schopnosti národních orgánů efektivněji bojovat proti praní peněz a financování terorismu.

MONEYVAL je jedním z 8 přidružených členských uskupení Finančního akčního výboru (FATF) a vznikl v roce 1997. *“Jeho členy jsou státy Rady Evropy, které nejsou členy FATF, Rusko, Městský stát Vatikán, Guernsey, Jersey, ostrov Man, Gibraltar a dva členské státy FATF jmenované předsednictvem FATF, kterými jsou v současné době jsou to Francie a Itálie. Některé další státy a instituce mají statut pozorovatele těmi jsou: Kanada, Japonsko, Mexiko, Spojené státy americké, Evropská komise, Generální sekretariát Rady EU a další.”*³⁸

Cílem MONEYVAL je zajistit, aby členské státy disponovaly účinnými systémy pro boj proti praní peněz a financování terorismu a aby byly v souladu s mezinárodními standardy v této oblasti. Pro dosažení tohoto cíle je MONEYVAL svěřeno několik klíčových kompetencí a úkolů kterými jsou zejména:

- Hodnocení, jak členské státy vyhovují všem relevantním mezinárodním standardům v právním, finančním a policejním sektoru prostřednictvím procesu vzájemného hodnocení, včetně posouzení efektivity prováděných opatření v praxi
- Vytvářet doporučení pro zlepšení účinnosti vnitrostátních režimů v boji proti praní peněz a financování terorismu a schopností států spolupracovat mezinárodně v těchto oblastech
- Provádět výzkum typologií metod, trendů a technik praní peněz a financování terorismu a vydávat o nich zprávy

³⁸ FINANČNÍ analytický úřad. MONEYVAL [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/moneyval>

- Po konzultaci s Evropským výborem pro problémy trestné činnosti (CDPC) navrhnout doporučení ke schválení Výborem ministrů, která by zlepšila mezinárodní boj proti praní peněz a financování terorismu;
- Aktivně přispívat k celosvětovému boji proti praní peněz a financování terorismu prostřednictvím úzké spolupráce s ostatními klíčovými mezinárodními partnery, včetně FATF, Světové banky, Organizace spojených národů, Evropské unie.³⁹

Výbor MONEYVAL provádí v rámci své zmíněné činnosti vzájemná hodnocení členských států, kde tým expertů z pěti různých zemí hodnotí systémy v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu dané země v souladu s metodikou FATF. Tento proces se zaměřuje na posouzení účinnosti národních systémů v boji proti praní peněz, financování terorismu a rozšiřování zbraní hromadného ničení, vycházejíc z mezinárodně stanovených norem vycházejících z FATF doporučení. Hodnotící tým během dvou týdnů navštěvuje všechny důležité státní orgány, neziskové organizace a další vybrané subjekty povinné oznamovat podezřelé obchody.

Do dnešního dne prošla Česká republika pěti koly vzájemného hodnocení, přičemž první bylo uskutečněno již v roce 1998 a nejnovější, páté, v roce 2018. V létě roku 2020 byla vydána první hodnotící zpráva z pátého kola a 8. prosince 2021 vydal MONEYVAL druhou hodnotící zprávu České republiky v této oblasti. Výsledkům a závěrům z této hodnotící zprávy se bude práce věnovat v dalších kapitolách v rámci praktické části.⁴⁰

Díky procesu vzájemných hodnocení, výzkumné činnosti a formulování doporučení MONEYVAL neustále posiluje kapacity národních orgánů pro efektivnější boj proti finanční trestné činnosti. Jeho práce vytváří základ pro mezinárodní spolupráci a sdílení osvědčených postupů, což přispívá k harmonizaci celosvětové snahy o prevenci a potlačování praní peněz a financování terorismu.

³⁹ Council of Europe portal. Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/moneyval-brief>

⁴⁰ FINANČNÍ analytický úřad. MONEYVAL [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/moneyval>

6 Praktická část

V rámci praktické části se práce bude věnovat analýze praktického fungování osob povinných podle AML zákona, a to konkrétně z pohledu finanční instituce. Autor práce je sám zaměstnancem v takové instituci na pozici compliance specialist a tudíž má vhléd do jejích procesů a praktického fungování. Pro zachování integrity a mlčenlivosti nelze zmínit o kterou finanční instituci se konkrétně jedná. V následujících kapitolách budou popsány postupy a procesy, které musí finanční instituce v praxi dodržovat tak aby naplnily povinnosti, které jsou jim stanovené zákonem. Pro hlubší vhléd do problematiky praktického fungování těchto institucí budou součástí praktické části i rozhovory se zaměstnanci v oblasti AML, ze kterých lze vyvodit závěry relevantní pro tuto práci. V neposlední řadě bude v rámci této části zhodnocena účinnost AML zákona v praxi, a to na základě odpovědí ze zmíněných interview, případů a zkušeností z praxe a hodnotících zpráv z oblasti AML.

6.1 Analýza procesů finanční instituce jakožto povinné osoby podle AML zákona

V této kapitole se autor práce zaměřuje na poskytnutí vhledu do interních procesů a operací finančních institucí, které jsou regulovány legislativou proti praní špinavých peněz. V této kapitole budou představeny klíčové požadavky, které AML legislativa klade na finanční instituce jakožto povinné osoby. Jedná se například o proces “poznej svého klienta”, včetně způsobů identifikace a ověřování klientů nebo také hlášení podezřelých aktivit. Cílem této kapitoly je poskytnout ucelený přehled o tom, jak finanční instituce přistupují k plnění těchto povinností a jaké výzvy se v tomto procesu mohou objevit. Důraz je kladen hlavně na přístupy a strategie vycházející z praxe finančních institucí, které využívají k zajištění souladu se zákonnými požadavky a efektivnímu řízení rizik spojených s praním peněz a financováním terorismu.

Zároveň je také důležité zmínit, že každá povinná osoba, ať už se jedná o banku nebo jinou finanční instituci má své vlastní interní postupy, které se mohou v praxi lišit. Proto se autor práce zaměřuje na procesy, které sám poznal v praxi, považuje je za fundamentální a jsou typicky zavedeny v rámci každé instituce povinné podle AML zákona a podléhající kontrole ze strany FAÚ a ČNB.

6.1.1 Proces poznej svého zákazníka

Proces "Poznej svého zákazníka" neboli KYC (Know your customer) je klíčovou součástí hodnocení rizik klientů a základním právním požadavkem pro dodržování právních předpisů v oblasti AML. Proces KYC je prováděn na více úrovních, které se odvíjí od fáze navazovaného obchodního vztahu mezi klientem a finanční institucí. Obecně pak lze proces "poznej svého zákazníka" rozdělit do tří fází, kterými jsou: Identifikace klienta, pravidelná kontrola klienta a průběžná kontrola klienta. Cílem celého procesu je již mnohokrát zmiňovaná identifikace klienta, pochopení jeho finančních aktivit a posouzení rizika, které představuje.

6.1.2 Identifikace klienta

Identifikace klienta finanční institucí je prvním krokem v procesu KYC. V průběhu tohoto procesu instituce shromažďuje, ověřuje a eviduje osobní údaje klienta, a to například vyhotovením kopie identifikačních dokladů. §7 Zákona č. 253/2008 Sb., vymezuje, kdy má povinná osoba povinnost identifikovat klienta. Identifikace je dle zmíněného zákona v například v případech kdy:

- Dojde k překročení částky obchodu. Identifikace klienta je požadována, pokud je zřejmé, že hodnota obchodu překročí částku 1000 EUR.
- Má povinná osoba za to, že se jedná o podezřelý obchod. Klient musí být identifikován vždy, pokud je obchod považován za podezřelý, bez ohledu na jeho hodnotu.
- Při vzniku obchodního vztahu. Povinná osoba musí identifikovat klienta při zahájení jakéhokoli obchodního vztahu.⁴¹

Osobní údaje fyzické osoby jsou získávány z průkazu totožnosti, kterým je typicky občanský průkaz. Fyzická osoba je povinna poskytnout údaje jako je jméno, příjmení, rodné číslo (nebo datum narození, pokud rodné číslo není k dispozici, například u cizinců), místo narození, pohlaví, informace o bydlišti a státní příslušnosti.

Co se týče právnické osoby, finanční instituce ověřuje identifikační údaje, kterými jsou název právnické osoby, adresa jejího sídla a identifikační číslo. Tyto

⁴¹ Zákon č. 253/2008 Sb., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online]. Zákony pro lidi, 2008 [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>

údaje jsou ověřovány prostřednictvím oficiálních dokumentů, například výpisu z obchodního rejstříku nebo registru skutečných majitelů. Také se ověřuje identita fyzické osoby zastupující právnickou osobu.

Způsoby, jakým instituce identifikuje klienta lze rozdělit na dva základní. Prvním způsobem identifikace klienta je ověření totožnosti za jeho fyzické přítomnosti. To znamená, že zaměstnanec dané instituce fyzicky ověřuje identifikovanou osobu například na pobočce.

Druhý způsob, kterým finanční instituce identifikují své klienty je možnost vzdálené identifikace neboli online ověření. Při tomto způsobu poskytne klient kopie dvou identifikačních dokladů, a zároveň prokáže existenci účtu v některé z úvěrových institucí v rámci Evropské unie například banky či družstevní záložny. Z tohoto účtu následně provede platbu na svůj nově zřízený účet. Zákon rovněž uznává identifikaci prostřednictvím notáře, kontaktního místa veřejné správy jako je například “CzechPoint”, nebo převzetím informací od jiné finanční instituce. Výběr přijatelných metod identifikace je v pravomoci dané finanční instituce. Vzhledem k vývoji technologií v oblasti ověřování a v rámci zrychlení a zlepšení celého procesu identifikace, je možnost online ověření klienta velkým přínosem a způsobem, jak proces více zefektivnit.⁴²

6.1.3 Zesílená identifikace a kontrola klienta

V rámci identifikace nedochází k pouhému zjišťování jmen, názvů, bydlišť, sídel a dalších ale může také dojít k tak zvané “zesílené identifikaci a kontrole klienta”, která je, jak už z názvu vyplývá silnějším typem běžné kontroly a identifikace. Dochází při ní ke zjištění dodatečných informací, díky kterým je finanční instituce schopna lépe pochopit a poznat svého klienta a adekvátně zhodnotit rizika, která s sebou může klient přinášet. Finanční instituce je dle AML zákona povinna provést tuto kontrolu v případech kdy:

- Dochází ke vzniku obchodního vztahu s osobou usazenou ve vysoce rizikové třetí zemi nebo v průběhu spolupráce s touto osobou.
- V případě, kdy dochází k uskutečnění obchodu souvisejícího s vysoce rizikovou třetí zemí

⁴² Česká národní banka. Identifikace a kontrola klientů finančních institucí jako nástroj v boji proti praní špinavých peněz [online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Identifikace-a-kontrola-klientu-financnich-instituci-jako-nastroj-v-boji-proti-prani-spinavych-penez/

- Je uzavírán obchodní vztahu nebo je uskutečňován obchod s politicky exponovanou osobou.⁴³

Jak již bylo zmíněno tato kontrola obnáší shromáždění doplňujících informací o klientovi. V rámci tohoto procesu je požadováno, aby finanční instituce shromažďovala informace o účelu a zamýšleném charakteru obchodů, skutečném vlastníkovi u právnických osob, zdroji finančních prostředků a majetku, který má být předmětem obchodu či vztahu, a o původu veškerého majetku u osob politicky exponovaných. K potvrzení těchto informací má finanční instituce právo požadovat předložení dodatečných dokumentů, jako jsou smlouvy, potvrzení o příjmech nebo účetní závěrky, přičemž specifické požadavky jsou definovány interními směrnici dané instituce.

6.1.4 Přijatelnost klienta

Na základě informací získaných výše zmíněnými procesy může potom daná finanční instituce rozhodnout o přijatelnosti klienta. Přijatelnost klienta je úzce spjata s jeho rizikovostí, které se bude práce věnovat v dalších kapitolách. Klient tak může být buď přijatelný nerizikový nebo rizikový, či nepřijatelný. Zároveň je nutno zmínit, že každá finanční instituce může mít jiné vnitřní předpisy ohledně přijatelnosti klientů.

Přijatelní nerizikovní klienti jsou, jak už z vyplývá z názvu ti nejméně rizikovní (nejméně rizikový proto, že každý klient s sebou nese alespoň malou míru rizika). Jedná se typicky o klienty, kteří procesem identifikace a kontroly projdou hladce a bez jakýchkoliv problémů, nepochází nebo neobchodují s rizikovými zeměmi a podobně.

Přijatelní rizikovní klienti jsou, naopak takoví klienti, kteří nejsou nepřijatelní, ale nesou s sebou větší rizika v oblasti AML. Může se jednat o klienty obchodující s rizikovými zeměmi nebo pocházející z rizikových zemí. Tito klienti pak podléhají zpřísněné nebo hloubkové kontrole a také častější pravidelné kontrole. Zároveň může k být k přijetí těchto klientů vyžadován souhlas člena statutárního orgánu nebo osoby jím pověřené k řízení v oblasti opatření proti

⁴³ Zákon č. 253/2008 Sb., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online]. Zákony pro lidi, 2008 [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>

legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu k uzavření obchodního vztahu nebo k jeho pokračování.⁴⁴

Nepřijatelní klienti jsou ti, kteří s sebou nesou vysoké riziko nebo nebyli schopni dodat potřebné dokumenty k jejich identifikaci a kontrole. Jedná se hlavně o klienty jako jsou právnické osoby s neprůhlednou vlastnickou strukturou, klienty s pochybnou historií transakcí či klienty kteří obchodují se zeměmi, do kterých finanční instituce nezprostředkovává platby z důvodu AML (jedná se například o transakce směřující nebo pocházející z Ruska, kdy některé finanční instituce, po vzniku válečného konfliktu na Ukrajině odmítají tyto transakce zprostředkovávat).

6.1.5 Pravidelná a průběžná kontrola klienta

K pravidelné a průběžné kontrole klienta dochází v případě navázání obchodního vztahu v určitých časových intervalech. Finanční instituce si v rámci svých interních předpisů sami určují, jak často budou klienty pravidelně kontrolovat. Četnost kontrol se také odvíjí od rizikovosti jednotlivých klientů.

Struktura pravidelné kontroly je v zásadě stejná jako kontrola před navázáním obchodního vztahu s klientem. Finanční instituce také v rámci této kontroly kontroluje vznik nebo úbytek rizikových faktorů, které s sebou daný klient nese. Informace získávané při pravidelné kontrole pochází, jak od klienta, tak opět z relevantních zdrojů informací jako jsou obchodní rejstříky, evidence skutečných majitelů ale i webových stránek klienta.

Průběžná kontrola narozdíl od kontroly pravidelné probíhá v celém průběhu obchodního vztahu s klientem. V závislosti na interním nastavení finanční instituce a systémů, které má k dispozici může kontrola spočívat v denní kontrole sankčních seznamů prováděnou automaticky systémem nebo průběžnou komunikací s klientem. Dále jsou interními systémy také kontrolovány transakce klienta. V případě, že by systém zaznamenal podezřelou transakci je na tento fakt upozorněn pracovník AML, který provádí vyhodnocení podezřelosti dané transakce a může podezřelý obchod ohlásit již výše zmíněnému Finančnímu analytickému úřadu.

⁴⁴ Zákon č. 253/2008 Sb., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online]. Zákony pro lidi, 2008 [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>

6.1.6 Ohlašování podezřelých transakcí

Jak již bylo zmíněno výše v této práci, povinné osoby, jsou povinny monitorovat a analyzovat transakce a činnosti svých klientů. V případě, že dojdou v průběhu kontroly ke zjištění, že transakce nebo chování osoby nasvědčují praní peněz nebo financování terorismu, musí tento nálezn považovat za podezřelý a náležitě ho ohlásit FAÚ. Proces ohlášení pak může vypadat následovně:

- 1) Při identifikaci podezřelého obchodu je povinná osoba povinna shromáždit všechny relevantní informace a dokumentaci týkající se dané transakce. To zahrnuje údaje o klientovi, podrobnosti o transakci, důvody pro to, proč je obchod považován za podezřelý a jakékoli další informace, které mohou podpořit ohlášení.
- 2) Povinné osoby musí následně bez zbytečného odkladu ohlásit podezřelý obchod Finančnímu analytickému úřadu. Ohlášení by mělo obsahovat všechny shromážděné informace a dokumentaci a musí být provedeno v souladu s postupy a formáty stanovenými FAÚ.
- 3) Po ohlášení podezřelého obchodu povinná osoba nesmí informovat dotyčného klienta nebo třetí stranu o skutečnosti, že došlo k učinění ohlášení, a to z důvodu prevence narušení vyšetřovacích činností.
- 4) Po přijetí ohlášení, FAÚ analyzuje poskytnuté informace a rozhodne o dalších krocích. Tyto kroky mohou zahrnovat další vyšetřování, navázání spolupráce s policií nebo jinými orgány, a v případě nutnosti zahájení trestního řízení.

“Ke každému podanému oznámení o podezřelém obchodu obdrží povinná osoba po ukončení šetření zpětnou vazbu, která obsahuje způsob ukončení analytického případu a zjištěné charakteristiky, indikátory či techniky praní peněz nebo financování terorismu.

V případě že se jedná o hloubkové analytické šetření obdrží povinná osoba rovněž hodnocení kvality podaného oznámení o podezřelém obchodu s hodnotící známkou na škále 1–3:

známka 1 = bez zjištěných nedostatků

známka 2 = zjištěné nedostatky

známka 3 = zjištěné závažné nedostatky

V případě hodnotících známek 2 nebo 3 obdrží povinná osoba rovněž seznam nedostatků, které byly u podaného oznámení detekovány.

Zaslání zpětné vazby povinné osobě je povinností stanovenou na základě § 55 odst. 3 zákona č. 253/2008 Sb. Jejím účelem je poskytnutí informací povinné osobě o relevanci a kvalitě podání.”⁴⁵

6.2 Hodnocení rizik

Hodnocení rizik a rizikově orientovaný přístup je pro oblast prevence proti praní špinavých peněz a financování terorismu klíčovým. Detailní posouzení rizik a uplatňování rizikové orientovaného přístupu zajišťuje, že se povinné osoby při své činnosti nevystavují nepřiměřenému riziku a zároveň jsou schopny ho kontrolovat a řídit tak aby nemohlo dojít k nelegálnímu zneužití jejich služeb. Proces hodnocení rizik je dle AML směrnice realizován na třech úrovních, jimiž jsou nadnárodní úroveň, národní úroveň a úroveň povinných osob.

6.2.1 Nadnárodní hodnocení rizik

Nadnárodní hodnocení rizik je prováděno na úrovni Evropské unie v souladu s článkem 6 AML směrnice (Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849) a to konkrétně Evropskou komisí. Ta po provedení posouzení nadnárodních rizik podává zprávu, která se zabývá analýzou a identifikací hlavních rizik spojených s praním špinavých peněz a financováním terorismu v EU.

Zpráva typicky obsahuje podrobnou analýzu hlavních rizik, kterým v oblasti AML EU čelí, včetně specifických sektorů a trhů, které jsou nejvíce zranitelné. Dále zpráva poskytuje rozbor rizik spojených s přeshraničními aktivitami a jejich dopad na vnitřní trh. V praxi se tento rozbor zaměřuje na způsoby, jakými problematika praní špinavých peněz a financování terorismu překračuje hranice mezi státy a jak může být ovlivněna ekonomická a finanční stabilita jednotlivých zemí ale i celé Evropské unie.

V neposlední řadě pak zpráva poskytuje přehled stávajících opatření a návrhy na další kroky, které by EU a její členské státy měly zvážit pro to, aby mohly lépe čelit identifikovaným rizikům.

⁴⁵ FINANČNÍ analytický úřad. Oznamení o podezřelém obchodu [online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/oznameni-o-podezrelem-obchodu>

6.2.2 Národní hodnocení rizik

Národní hodnocení rizik je proces, jehož cílem je společně se všemi relevantními subjekty analyzovat rizika spojená s praním peněz a financováním terorismu na území České republiky. Výsledkem této analýzy je hodnotící zpráva. Proces hodnocení rizik zastřešuje a řídí již mnohokrát zmiňovaný Finanční analytický úřad, který postupuje podle metodiky stanovené FATF, páté AML směrnice a AML zákona.

V rámci celého procesu je zajištěna spolupráce všech klíčových státních orgánů v oblasti AML, orgánů činných v trestním řízení, Finanční a Celní správy a příslušných ministerstev. Kromě státních orgánů mohou být do procesu hodnocení rizik zapojeny i relevantní subjekty ze soukromého sektoru, mezi něž patří povinné osoby, jejich sdružení a nevládní neziskové organizace, které prokážou legitimní zájem o prevenci proti praní špinavých peněz a financování terorismu.⁴⁶

V období let 2015 až 2016 se uskutečnilo první kolo procesu národního hodnocení rizik spojených s praním peněz a financováním terorismu. Druhé kolo pak probíhalo od roku 2019 do poloviny roku 2021. Výsledky obou kol hodnocení rizik byly shrnuty v hodnotících zprávách FAÚ. Druhé hodnotící zprávě se bude práce podrobněji věnovat níže.

6.2.3 Proces hodnocení rizik ve finanční instituci

Podle § 21a AML zákona je každá povinná osoba povinna identifikovat a posoudit rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, která mohou nastat v rámci její činnosti. V praxi toto pro povinné osoby znamená vytvořit interní předpisy a zásady, které zavedou systém vyhodnocování rizik spojených s praním špinavých peněz a financováním terorismu. Zákon zároveň uvádí, že pro nově zřízené povinné osoby je stanovena lhůta 60 dní pro sestavení tohoto hodnocení a jeho eventuálního zaslání příslušné autoritě, kterými jsou FAÚ či ČNB.

FAÚ ve svém vzorovém systému vnitřních zásad vymezuje že, analýza rizik praní špinavých peněz a financování terorismu musí zahrnovat minimálně:

- *rizikovou kategorizaci typů klientů s ohledem na rizikové faktory;*

⁴⁶ FINANČNÍ analytický úřad. Národní hodnocení rizik [online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/narodni-hodnoceni-rizik>

- *rizikovou kategorizaci produktů a s nimi souvisejících služeb, které mohou být zneužityk ML/FT;*
- *příkladné (nikoli zákonem stanovené a obecně formulované) znaky podezřelosti, které by mohly u jednotlivých typů klientů nasvědčovat podezřelému chování, podezřelým transakčním vzorcům apod.; takto návodně popsane znaky podezřelosti musí vyplývat z portfolia poskytovaných produktů a služeb⁴⁷*

V rámci procesu hodnocení rizik je nezbytné zahrnout i opatření přijatá k zajištění vnitřní kontroly a monitoringu dodržování právních norem a kontroly zaměstnanců dané instituce. Tato opatření by měla být přizpůsobena rozsahu a specifikům činnosti povinné osoby. Zároveň mohou zahrnovat zavedení nezávislého auditu k ověření efektivity implementovaných strategií a procedur interní kontroly a řízení rizik spojených s praním peněz a financováním terorismu.

Pro povinné osoby je také důležité stanovit, jak často bude docházet k aktualizaci hodnocení rizik. Tato aktualizace by měla být prováděna povinně, a to zejména před začátkem poskytování nových produktů nebo při jakýchkoli významných změnách v podnikatelské činnosti dané povinné osoby.

Pokud působí povinná osoba v rámci skupiny, měla by se řídit skupinovými politikami a postupy pro boj proti praní peněz a financování terorismu. Tyto politiky by měly zahrnovat také opatření pro ochranu údajů, a to v takové míře kterou dovoluje právo jiných zemí, a zajistit, že metody pro sdílení informací v rámci skupiny splňují alespoň podobné požadavky, jaké ukládá AML zákon.

FAÚ rovněž povinným osobám doporučuje, aby do hodnocení rizik zapojily i faktory týkající se rizikových zemí, což lze realizovat tak, že bude povinná osoba při hodnocení rizikovosti klienta získávat informace o jejich původu či destinaci kam směřují jejich transakce.

Na proces hodnocení rizik následně navazuje proces řízení rizik, což znamená, že každý identifikovaný rizikový faktor musí být pečlivě posouzen s ohledem na to, zda aktuálně uplatňovaná opatření účinně snižují rizika spojená s praním peněz a financováním terorismu. Pokud existující opatření nejsou dostatečná, je nezbytné přijmout další kroky k minimalizaci těchto rizik.

⁴⁷ FINANČNÍ analytický úřad. Vzorový systém vnitřních zásad platný od 01.05.2020 [online] [cit. 2024-03-25]. Praha: Finanční analytický útvar, 2020. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/vzorovy-system-vnitrich-zasad-platny-od-01052020.pdf>.

Během celého procesu hodnocení a následného řízení rizik se uplatňuje zásada “comply or explain” (dodrž nebo vysvětli). Tato zásada by měla být použita při hodnocení, zda specifický produkt, služba nebo typ klientů může být spojena s určitými druhy trestné činnosti a následným praním peněz či financováním terorismu. Pouze důkladná analýza může vyloučit domnělé tvrzení o nízkém riziku. Vzhledem k minulosti, kdy došlo k incidentům, jako je zneužití bankovních účtů pro nezletilé nebo určité formy hazardních her, je zřejmé, že žádná situace nemůže být automaticky považována za nízkorizikovou bez důkladného zhodnocení.⁴⁸

6.3 Školení zaměstnanců v AML

Další povinností, kterou musí povinné osoby splňovat je školení zaměstnanců v oblasti AML ta vyplývá z ustanovení §23 zákona č. 258/2008 Sb.

Povinné osoby musí zajistit pravidelné školení svých zaměstnanců v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu. Každý zaměstnanec, který by mohl při vykonávání svých pracovních úkolů narazit na podezřelé obchodní transakce, musí absolvovat školení nejméně jednou za 12 měsíců. Toto školení se týká také nových zaměstnanců, kteří musí být před započítím práce na relevantních pozicích řádně proškoleni. Povinnost proškolit zaměstnance se vztahuje i na osoby, které spolupracují s povinnou osobou v jiném než tradičním pracovním poměru, pokud se tyto osoby mohou setkat s podezřelými transakcemi.

Obsah školení zahrnuje informace o typech podezřelých obchodů, postupech při identifikaci a kontrole klienta. Dále jsou obsahem konkrétní postupy pro zjišťování rizik spojených s klienty a kroky, které je nutné podniknout při detekci podezřelých obchodů. Vzhledem k dynamičnosti oblasti AML je důležité, aby byl obsah školení pravidelně aktualizován a doplňován o nové informace a postupy v této oblasti.

Společně s povinností školení zaměstnanců musí povinná osoba vést záznamy o školeních, včetně údajů o účastnících a tematickém rozsahu školení, a to po dobu nejméně pěti let od data jejich konání. Tato dokumentace slouží jako

⁴⁸ FINANČNÍ analytický úřad. Hodnocení rizik povinných osob [online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/hodnoceni-rizik-povinnych-osob>

důkaz o plnění zákonných povinností v oblasti školení a je důležitá pro případné kontroly ze strany dozorčích orgánů.⁴⁹

6.4 Informační povinnost

Mezi další povinnost osob podléhajících AML zákonu je informační povinnost, kterou musí dodržovat všechny povinné osoby. Správné plnění informační povinnosti je klíčové pro zajištění transparentnosti a umožňuje účinný dohled nad finančními aktivitami a předcházení nelegálním činnostem. Tato povinnost zvyšuje odpovědnost finančních institucí a dalších povinných subjektů v oblasti AML.

V praxi je potom povinností každé povinné osoby, aby na výzvu Úřadu (například ČNB nebo FAÚ) ve stanovené lhůtě poskytla údaje týkající se obchodních vztahů a transakcí, které souvisí s povinností identifikace klienta, nebo jsou předmětem vyšetřování. Je nutné, aby povinné osoby zajistily dostupnost relevantních dokumentů nebo aby byl umožněn přístup k těmto informacím pověřeným zaměstnancům zmíněných úřadů. Tato povinnost zahrnuje také poskytování informací o všech osobách, které se na daných obchodech podílely.

Dále musí povinné osoby klientům před zahájením jakéhokoliv obchodního vztahu, nebo realizací transakce mimo tento vztah, poskytnout informace o zpracování jejich osobních údajů, v souladu s předpisy upravujícími ochranu osobních údajů. To zahrnuje i obecné upozornění na nutnost jejich zpracování pro účely předcházení praní peněz a financování terorismu.

V neposlední řadě musí povinné osoby reagovat na výzvy Úřadu a poskytovat informace, zda udržují nebo v minulosti udržovaly obchodní vztah s konkrétní osobou, a to až do deseti let zpětně. Jedná se o situace, kde byly instituce povinny tuto osobu identifikovat. Na základě této povinnosti je zákonodárcem také vyžadováno zavedení efektivního systému, který je přiměřený rozsahu a povaze podnikatelské činnosti povinné osoby a umožní sledování a evidenci těchto informací.⁵⁰

⁴⁹ Zákon č. 253/2008 Sb., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online]. Zákony pro lidi, 2008 [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>

⁵⁰ Tamtéž

6.5 Analýza případu nedodržování povinností podléhajících AML zákonu

V této části práce se autor zaměřuje na popis a analýzu konkrétního případu nedodržení povinností nejmenovanou úvěrovou institucí. Cílem je vymezit, jakým způsobem a kde daná finanční instituce pochybila a také jaké důsledky toto pochybení mělo.

V tomto konkrétním případě se úvěrová instituce dopustila několika závažných chyb, kterými porušila právní předpisy proti praní špinavých peněz. Instituce neprováděla dostatečnou identifikaci svých klientů a osob oprávněných k manipulaci s jejich finančními prostředky. To vedlo k možnosti provádění anonymních transakcí a skrývání pravých majitelů účtů čímž se otevírá prostor pro potenciální zneužití finančního systému. Kromě toho instituce selhala v důsledném zjišťování vlastnických a řídicích struktur svých klientů, což způsobilo nedostatečnou transparentnost v oblasti skutečných majitelů. Tato nedbalost umožňuje utajení skutečných vlastníků a zájmů za komplexními korporátními strukturami.

Dalším kritickým bodem bylo neefektivní řízení rizik spojených s mezinárodními sankcemi. Instituce tak mohla nevědomky poskytovat finanční prostředky subjektům, které byly předmětem mezinárodních sankcí, což představuje vážné porušení jak interních, tak mezinárodních předpisů. Správně prováděna nebyla ani identifikace rizik spojených s transakcemi politicky exponovaných osob nebo obchody s rizikovými zeměmi, čímž instituce nedodržela zákonem předepsané postupy a opomenula rizika vyplývající z těchto transakcí. Závažné nedostatky se objevili také v oblasti monitorování a průběžných kontrol klientů instituce. Tím byl umožněn průchod podezřelých transakcí.

Jak můžeme vidět instituce selhala i v naprosto základních požadavcích, které vychází z právních předpisů oblasti AML. Za všechny přestupky a pochybení byla úvěrové instituci udělena pokuta ve výši 5 000 000 Kč. Nejsou to ale pouze finanční škody, které jsou trestem za tak zásadní zanedbání právních předpisů ale také škody reputační, které mohou mít mnohem větší dopad na budoucí fungování instituce než pokuta. Správné nastavení interních procesů a dodržování právních předpisů v oblasti praní špinavých peněz povinnými osobami je základem pro zachování integrity a ochrany finančního trhu.

6.6 Průzkum postojů a zkušeností zaměstnanců finanční instituce v oblasti plnění povinností vyplývajících z AML zákona

V této kapitole se autor práce zaměřuje na analýzu reálného vnímání a zkušeností zaměstnanců finanční instituce kteří se podílejí na jejím praktickém fungování a implementaci opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu ve finanční instituci. Dotazovaní odpovídali na široké spektrum otázek sahajících od jejich zkušenosti s legislativními změnami přes vnímání efektivity aktuálních předpisů, až po osobní názory na budoucí vývoj regulace v této oblasti. Cílem je získat komplexní pohled na to, jak zaměstnanci finančních institucí vnímají úpravu v oblasti AML, jaké mají zkušenosti s adaptací na legislativní změny a jak hodnotí účinnost současných opatření a přístupů v boji proti praní špinavých peněz. Jak již bylo zmíněno výše, z důvodu zachování integrity a povinnosti mlčenlivosti nelze zmínit o kterou konkrétní finanční instituci se jedná.

6.6.1 Interview s Compliance managerkou finanční instituce povinné podle §2 odst.1 písm. A) bodu 2 a písm. B) bodu 3,5 AML zákona

První dotazovanou byla Compliance managerka české finanční instituce s více než sedmi letou zkušeností v oboru AML. Na základě rozhovoru jsme došli k těmto závěrům:

Dotazovaná uvedla, že v průběhu dřívějších let došlo k zásadním změnám, a rozšíření právní úpravy v oblasti AML. Mezi tyto změny konkrétně patří: Zpřísnění sankcí za porušení povinností dle AML zákona, implementace evidence skutečných majitelů, rozšíření okruhu povinných osob, vznik a přijetí nového sankčního zákona. Rozšíření možností identifikace klientů na dálku a s tím související implementace bankovní identity a upřesnění parametrů identifikace první platbou. Zapracování rizikové váženého přístupu a hodnocení rizik uvnitř finanční instituce. Všechny tyto změny a rozšíření považuje dotazovaná rozhodně za významné, jelikož vedou k posílení systému boje proti praní špinavých peněz a integrity finančního trhu. Zároveň posilují pozici povinných osob, které díky těmto změnám mají širší možnosti identifikace rizika.

Zpřísnování norem v oblasti AML není podle názoru dotazované nutně potřeba. Normy jsou relativně přísné, co ale chybí je přísnější a efektivnější vymáhání povinností, které z norem vyplývají. Některé povinné osoby plní své povinnosti pouze formálně a nedostává se jim adekvátního postihu, což vede k

oslabení systému proti praní špinavých peněz. Místo zpříšňování by se tedy legislativa měla spíše zaměřit na efektivní vymáhání povinností.

Dále dotazovaná uvedla, že zpříšňování AML předpisů nutně nevyžaduje zvýšení počtu zaměstnanců ve finančních institucích a jiných povinných osobách, za případu že je skutečně implementován rizikový přístup, instituce efektivně využívá své zaměstnanecké kapacity a zaměřuje kontroly na rizikové činnosti, ve vztahu ke klientům, kteří jsou rizikový. Na druhou stranu ale přiznává, že vzhledem k rozšiřování okruhu povinných osob může docházet k požadavku většího počtu zaměstnanců. Je tomu tak proto, že osoby, které dříve nebyly povinnými podle AML zákona, nevěnovali problematikám této oblasti pozornost a tudíž, jsou nuceny investovat jak do personálních zdrojů, tak do systémových vylepšení.

Dále také snížení nebo zvýšení míry kontrol a identifikace klientů není podle dotazované potřeba. Základem je zaměřit se na vyhodnocení rizik uvnitř instituce i vzhledem k produktové skladbě. Znat dobře clientské portfolio a směřovat kontroly tam kde je to potřeba.

Co se týče otázky jednoduchosti či složitosti adaptace na současnou právní úpravu jsou zde dvě strany. Na jedné straně stojí finanční instituce a další již dlouhodobě povinné osoby, pro které není adaptace nijak zvlášť složitá, protože povinnosti vyplývající ze zákona se jich týkají už delší dobu, což znamená, že instituce mají s oblastí AML zkušenosti a reagují tak pouze na změny a upravují své vnitřní nastavení. V opačné situaci se pak nachází instituce, na které byla působnost AML předpisů rozšířena. Problém je primárně v tom, že tyto původně “nepovinné osoby” do doby, než se staly povinnými, neměli důvod k úpravě AML oblasti v rámci svého fungování. Na základě toho se pak dostávají do pozice, kdy musí zavést všechny opatření úplně od základů. Tyto opatření jako je potřeba zavedení interních kontrolních systémů pak vyžadují velké finanční náklady, společně s nutností rozšíření personálu. Dotazovaná také dodává, že AML pracovníků není na trhu moc, a tudíž může být pro nově povinné osoby adaptace na právní předpisy zásadně těžší.

K otázce ohledně účinnosti funkce Finančního analytického úřadu se dotazovaná staví pozitivně a považuje ho za jeden z nejlepších vnitrostátních orgánů v oblasti AML v rámci Evropské unie, a to hlavně kvůli jeho pravomocem, které jsou širší než pravomoci orgánů ostatních členských zemí. Jeho činnost je vzhledem k jeho možnostem dostatečná a úřad tak plní to co se po od něj očekává. FAÚ je ale podle dotazované bohužel limitován finančně a kapacitně. To vede k

tomu, že úřad není schopen jednat a reagovat na některé problémy dostatečně rychle. Finanční a kapacitní posílení by tedy vedlo k ještě lepšímu plnění funkcí než doposud. Zároveň by měl být dle dotazované kladen také důraz na plynulou spolupráci s Policií České republiky, Celním úřadem a dalšími orgány státní správy.

K účinnosti a implementaci AML zákona nemá dotazovaná zvláštní výhrady. AML zákon jako takový je v pořádku. Jsou to ale ostatní zákony v AML oblasti, které by potřebovali vylepšit. Největším problémem je vymáhání povinností v oblasti transparency a veřejnosti informací. Tento problém nezpůsobují povinné osoby sami ale spíše jejich klienti a další osoby povinné zveřejňovat informace o svých vlastnických strukturách, majitelích a tak dále. Tato nedůslednost při hlášení změn, či zavádění informací do veřejných rejstříků, vede v podstatě k nemožnosti povinné osoby daného klienta správně ověřit a zkontrolovat. Bohužel i v situacích kdy jsou chyby těchto osob nahlášeny, nevede to často k žádnému postihu či donucení informace doplnit. Ve chvíli, kdy budou tyto osoby za svoji nedůslednost a lhostejnost adekvátně postiženy, povede to ke zlepšení celého systému a oblasti AML.

6.6.2 Interview s Compliance specialist finanční instituce povinné podle §2 odst.1 písm. A) bodu 2 a písm. B) bodu 3,5 AML zákona

Druhou dotazovanou byla zaměstnankyně české finanční instituce na pozici compliance specialistky s více než pěti letou praxí na této pozici.

Jako nejvýznamnější změny v posledních letech uvedla, stejně jako první dotazovaná, změny týkající se evidence skutečných majitelů nebo zavedení BankID. Dále také rozšíření seznamu povinných osob ale i osob politicky exponovaných, se kterými se v rámci své praxe setkává.

Změny obecně považuje za dobré. Občas ale změny, které se jeví jako pozitivní přichází s mezerami, které naopak mohou práci zaměstnanců v této oblasti ztížit. Konkrétně pak uvádí, že rozšíření seznamu politicky exponovaných osob bylo správným krokem. Krokem vedle je ale způsob nastavení systému. Povinná osoba musí sama dohledávat informace o politicky exponovaných osobách jejichž seznam je velice vyčerpávající. Zároveň je také často složité dohledat konkrétní osoby v konkrétních funkcích. Ideálním řešením by pak bylo zavést celostátní seznam politicky exponovaných osob, který by obsahoval informace jako je funkce dané osoby a její jméno. Dalším úskalím je povinnost hlídat a hlásit nesrovnalosti ve

veřejných seznamech. Zde není problémem povinnost jako taková ale zpětný vazba orgánů, kterým hlášení směřuje. Tyto orgány hlášení často neřeší nebo nesrovnalosti nevidí.

Současnou právní úpravu hodnotí dotazovaná pozitivně. Vždy je ale možnost určité aspekty úpravy zlepšit či modifikovat tak aby fungovaly ještě lépe. Například vnitrostátní evidence skutečných majitelů je vyřešena podle dotazované velice solidně. Problémem je ale absence veřejně přístupných globálních rejstříků či evidencí skutečných majitelů a z toho vyplývající nemožnost klienta dostatečně zkontrolovat a identifikovat což může mít přímý vliv na jeho výše zmiňovanou přijatelnost.

Co se týče adaptace na dnešní úpravu uvádí dotazovaná, že záleží na velikosti povinné osoby a shoduje se s názorem předchozí dotazované, že schopnost adaptace také závisí na tom, jestli se jedná o novou či již fungující povinnou osobu. S tím také souvisí nutnost rozšiřovat personální kapacity. Pro již fungující instituce není potřeba kapacity navyšovat. U nových tomu ale může být naopak.

6.6.3 Interview s další Compliance specialist finanční instituce povinné podle §2 odst.1 písm. A) bodu 2

Poslední dotazovanou byla opět zaměstnankyně finanční instituce na pozici compliance specialistky.

Stejně jako uvedly přechozí respondentky došlo v posledních letech podle jejího názoru v oblasti AML legislativy k významným změnám. Je tomu tak zejména díky novým směrnici EU, které přinesly zpřísnění pravidel pro identifikaci klientů a posílení pravomocí orgánů dohledu.

Tyto legislativní změny podle názoru dotazované vedou k nutnosti zvýšení počtu zaměstnanců povinných osob a to proto, aby bylo možné zvládnout zvýšenou administrativní zátěž a nové povinnosti. Posílení personálních sil je podle ní důležitým krokem pro zachování efektivitu procesů identifikace klientů a interních kontrol.

Dotazovaná dále vnímá zpřísnění norem v oblasti AML jako nezbytné, avšak zdůrazňuje, že by měla být vyvážená a realistická. Ke zvýšení či snížení míry kontrol a identifikace klientů uvedla, že zpřísnění postupů významně přispívá ke snižování rizik spojených s praním špinavých peněz a financování terorismu v České republice. Zvýšená důslednost a lepší porozumění klientům přináší pozitivní

výsledky v prevenci nelegálních aktivit. Zdůrazňuje ale také potřebu nalezení rovnováhy, mezi efektivním bojem proti praní peněz a zbytečnou byrokracií. Snaha o efektivní ochranu by neměla být na úkor neúměrné administrativní zátěže.

Dotazovaná předpokládá další zpřísnění regulace v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu, a uznává, že současné předpisy nejsou dokonalé. Dle jejího názoru jsou aktualizace a úpravy nezbytné z důvodu nových hrozeb a technologií využívaných pro nelegální činnosti.

Adaptace na aktuální právní úpravu je podle dotazované náročná a vyžaduje od finančních institucí komplexní přístup, včetně investic do nových technologií a odborného vzdělávání zaměstnanců. Opět ale záleží na velikosti instituce a na tom, jestli se jedná o nově povinnou osobu či ne.

Účinnost AML zákona hodnotí dotazovaná jako vysokou, avšak implementace v praxi je podle ní nevyrovnaná. Zatímco některé instituce zákon dodržují zodpovědně, jiné se k němu staví pouze formalisticky, což může vést ke snížení celkové efektivity opatření v boji proti praní peněz a financování terorismu.

6.7 Analýza hodnotících zpráv FAÚ a MONEYVAL

6.7.1 Hodnotící zpráva Finančního analytického úřadu

Jak již bylo v práci zmíněno velký vliv na oblast AML, má proces národního hodnocení rizik, jehož výsledkem je zpracování hodnotící zprávy Finančním analytickým úřadem. V této části se proto práce bude věnovat obsahu zprávy o druhém kole procesu národního hodnocení rizik. Vzhledem k rozsahu a komplexnosti zprávy ji nelze dokonale analyzovat celou. Cílem je tedy nastínit obsah zprávy a závěrů, kterých bylo v jejím rámci dosaženo.

Celý proces hodnocení rizik byl rozčleněn do několika dílčích procesů zaměřených na různé sektory, zahrnující jak soukromý, tak veřejný sektor. Zpráva zdůrazňuje význam a nutnost soustavného a komplexního přístupu k prevenci a boji proti trestným činnostem v oblasti AML, což zahrnuje jak preventivní, tak represivní složku, od identifikace klienta u povinných osob až po odsouzení pachatelů.

Hlavními zranitelnými oblastmi v soukromém sektoru jsou dle zprávy platební služby, úschova cenností, obchody s nemovitostmi, poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenské fondy, obchody s virtuálními aktivy, obchody s hotovostí, obchody se zlatem a insolvenční řízení. Ve veřejném sektoru pak zpráva identifikuje jako prioritní oblasti pro zlepšení efektivity trestního stíhání,

odčerpávání nelegálních výnosů, zlepšení statistického vykazování a efektivitu kontroly převozu hotovosti.

Zpráva také zmiňuje, že je nezbytné pokračovat v rozvoji a implementaci nových technologických řešení, která umožní efektivnější detekci a monitorování podezřelých transakcí a aktivit. To zahrnuje zlepšení systémů pro sledování transakcí, zavádění pokročilých analytických nástrojů pro identifikaci vzorců, které mohou vykazovat znaky praní peněz nebo financování terorismu, a posílení schopností pro sdílení informací mezi povinnými osobami a regulačními orgány.

Důležité je také klást důraz na vzdělávání a školení zaměstnanců povinných osob, a to proto aby byli lépe připraveni na identifikaci a případné hlášení podezřelých obchodů. Vzdělávací programy by měly pokrývat nejen základní povědomí o předpisech v oblasti AML, ale také specifické znalosti potřebné pro rozpoznání složitějších schémat praní peněz a financování terorismu.

Zpráva dále zdůrazňuje velký význam průběžného sledování a hodnocení efektivitu přijatých opatření a připravenosti systému reagovat na měnící se prostředí a nově vznikající rizika. Tento dynamický přístup by měl zajistit, že Česká republika bude schopna udržet krok s mezinárodními standardy a doporučeními, čímž posílí svoji pozici v mezinárodní boji proti praní peněz a financování terorismu.

Na základě získaných poznatků a doporučení, které jsou obsahem hodnotící zprávy bude sestaven akční plán, který bude následně předložen k projednání vládě, s cílem zmírnění rizik praní peněz a financování terorismu v souladu s mezinárodními standardy a doporučeními. Celý proces hodnocení rizik je důležitým krokem k posílení národního systému prevence a boje proti trestným činnostem v oblasti AML.

Úspěšná implementace doporučení z hodnotící zprávy vyžaduje spolupráci mezi všemi různými subjekty v oblasti AML, včetně veřejných institucí, finančních institucí a dalších povinných osob. Klíčové je zajistit, aby byly všechny relevantní subjekty řádně informovány o identifikovaných rizicích a přijaly odpovídající kroky k jejich zmírnění.

Hodnotící zpráva Finančního analytického úřadu tak poskytuje přehled o stavu a výzvách v oblasti AML v České republice, definuje klíčové oblasti pro

zlepšení a zároveň vymezuje cestu k dosažení lepšího a efektivnějšího národního systému prevence a boje proti praní peněz a financování terorismu.⁵¹

6.7.2 Hodnotící zpráva MONEYVAL

Další velice významnou zprávou pro oblast AML v České republice je hodnotící zpráva skupiny MONEYVAL. Tato hodnotící zpráva má zásadní význam pro posílení boje proti praní peněz a financování terorismu v České republice. Zpráva poskytuje komplexní přehled o stavu implementace AML opatření v ČR, identifikuje silné stránky a oblasti, které vyžadují zlepšení. Její doporučení slouží jako vodítko pro české státní orgány a finanční instituce k účinnějšímu nastavení a uplatňování politik a postupů v oblasti AML. Cílem je zvýšit schopnost detekce a prevence nelegálních finančních aktivit. Hodnotící zpráva přispívá České republice v plnění mezinárodních standardů v oblasti AML. Stejně jako u hodnotící zprávy Finančního analytického úřadu je obsah zprávy velice rozsáhlý. Autor práce se tedy zaměřuje na shrnutí a vypíchnutí hlavních obsahových bodů a závěrů zprávy a její význam v oblasti AML.

Hodnotící zpráva MONEYVAL z již pátého kola vzájemného hodnocení České republiky analyzuje úroveň souladu s 40 výše v práci zmiňovanými doporučeními FATF a hodnotí účinnost českého systému proti praní peněz a financování terorismu. Ze zprávy vyplývá, že Česká republika čelí rizikům v oblasti AML a upozorňuje na nedostatečnou analýzu některých rizik, jako je praní zahraničních výnosů nebo riziko spojené s organizovaným zločinem. I přes určitý přínos soukromého sektoru k identifikaci klíčových rizik praní peněz a financování terorismu, naznačuje hodnotící tým, že některé aspekty vyžadují další zkoumání.

Dále zpráva uvádí, že ačkoli byly učiněny kroky ke zlepšení legislativního a institucionálního rámce pro oblast AML, včetně novelizace AML zákona a zavedení evidence skutečných majitelů a centrální evidence účtů, stále existují oblasti, které vyžadují další posílení. Přestože byly zaznamenány úspěchy v oblasti mezinárodní spolupráce a konfiskace výnosů z trestné činnosti, je dle zprávy

⁵¹ Finanční analytický úřad. Druhá Národní riziková analýza - veřejná verze [online]. [cit. 2024-03-26] Praha: Finanční analytický útvar. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/druha-nra-verejna-verze.pdf>.

potřeba věnovat více pozornosti efektivnímu vyšetřování, stíhání a odsuzování případů praní špinavých peněz a financování terorismu.

Hodnocení také kritizuje nedostatečnou zpětnou vazbu poskytovanou FAÚ od orgánů činných v trestním řízení, což omezuje schopnost FAÚ hodnotit kvalitu své analýzy a stanovovat priority.

Zpráva tedy doporučuje další opatření k posílení českého systému AML, včetně lepšího využívání finančních zpravodajských informací, zlepšení procesů konfiskace výnosů z trestné činnosti a zajištění účinnějšího dohledu nad finančními institucemi. Důraz je kladen také na potřebu zlepšit vnitrostátní koordinaci a spolupráci mezi příslušnými orgány, jakož i na zlepšení procesů identifikace a analýzy rizik praní špinavých peněz a financování terorismu.⁵²

6.8 Zhodnocení účinnosti AML zákona a jeho implementace v praxi

Z odpovědí všech respondentů a dvou hodnotících zpráv lze dovodit, že účinnost a implementace AML zákona je solidní, nikoliv perfektní. Všichni dotazovaní uvedli, že zpřísnění v oblasti AML není špatným krokem, ale je důležitý způsob nastavení systémů, a hlavně zpřísnění v oblasti vymáhání povinností povinných osob.

Další zlepšení v této oblasti by podle hodnotících zpráv přineslo ještě větší posílení pozice Finančního analytického úřadu, a hlavně zásadní zlepšení komunikace a spolupráce mezi státními orgány a orgány činnými v trestním řízení. Tyto změny by přinesly efektivnější způsob stíhání trestných činů v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu, ale také zrychlení některých procesů, které momentálně z důvodu neefektivity zaostávají. Důležité je také zlepšit přeshraniční komunikaci s dozorovými orgány jiných zemí.

Autor práce se pak ztotožňuje s názorem jedné dotazované, že AML zákon je účinným nástrojem v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu, implementace zákona v praxi je však nevyrovnaná. Některé povinné osoby plní své povinnosti zodpovědně, zatímco jiné se k nim staví formalisticky. Cílem do budoucna by tedy měla být harmonizace způsobu plnění povinností povinnými

⁵² Finanční analytický úřad. Hodnotící zpráva MONEYVAL 2018 - 17. prosince 2018 [online]. [cit. 2024-03-26] Praha: Finanční analytický útvar. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/hodnotici-zprava-moneyval-2018-17-prosince-2018-cz.pdf>.

osobami, což povede ke zlepšení celého systému a ke zvýšení účinnosti všech právních předpisů v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Jak ale vyplývá z názorů respondentů a dvou významných hodnotících zpráv, Česká republika je na dobré cestě k velice efektivnímu systému prevence proti praní špinavých peněz a financování terorismu. V rámci budoucího vývoje je důležité se zaměřit na lepší spolupráci na vnitrostátní ale i mezinárodní úrovni, dále na správnou a rychlou adaptaci na nové technologie a hrozby v oblasti AML a také na globální harmonizaci AML systémů.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala praktickým fungováním osob podle AML zákona, což je téma, jehož význam v dnešní době neustále roste. Cílem práce bylo analyzovat historii, vývoj ale hlavně současný stav legislativy a praxe v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu.

V teoretické části práce byly vymezeny základní pojmy, následoval popis historie vývoje legislativy v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu, a to jak na mezinárodní, evropské a národní úrovni. Na vývoj a historii navázal autor rozebráním současné právní úpravy a dále pokračoval popisem činnosti Finančního analytického úřadu a České národní banky. Teoretickou část uzavřela kapitola o Výboru expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu Rady Evropy známý jako MONEYVAL.

V praktické části se autor věnuje analýze procesů finanční instituce jakožto povinné osoby podle AML zákona. V této analýze se pak práce věnuje detailnímu popisu způsobu plnění povinností dle AML zákona a procesů, kterými se finanční instituce řídí. Dále je rozebrán proces hodnocení rizik na všech třech úrovních. Autor také poskytl analýzu konkrétního případu nedodržení povinností vyplývajících ze zákona. V závěru se práce věnuje průzkumu postojů a zkušeností zaměstnanců finanční instituce v oblasti plnění povinností vyplývajících z AML zákona a analýze hodnotících zpráv na jejichž základě autor v poslední kapitole hodnotí účinnost AML zákona v praxi. Výsledky práce ukazují, že přestože Česká republika disponuje komplexním právním rámcem pro boj proti praní špinavých peněz, existují stále oblasti, které vyžadují další zlepšení a zdokonalení.

Prostřednictvím průzkumu mezi zaměstnanci finančních institucí, a analýzy hodnotících zpráv Finančního analytického úřadu a MONEYVAL, došel autor k závěru, že implementace AML zákona je pro nově povinné osoby v praxi náročná, nákladná a vyžaduje neustálé sledování změn a nových právních předpisů v této oblasti. Zejména aktualizace vnitřních předpisů, školení zaměstnanců a efektivní řízení rizik, se jeví jako klíčové faktory pro úspěšné plnění AML povinností. Naopak pro instituce, které jsou povinnými osobami již delší dobu, není adaptace na změny v právní úpravě tak složitá a náročná.

Dalším problémem je nedostatečná spolupráce státních orgánů což zásadně omezuje činnost Finančního analytického úřadu. Obavou je také na první pohled pozitivní harmonizace v rámci EU, která by ve snaze zavedení centrálního

dozorového orgán pro všechny členské státy, mohla způsobit omezení pravomocí FAÚ.

I přes existující výzvy a nedostatky můžeme ale pozorovat pozitivní vývoj v oblasti AML, který se projevuje lepší spoluprací mezi veřejným a soukromým sektorem. Dalšími pozitivními změnami je zpřísnění sankcí za porušení povinností vyplývajících z AML zákona, implementace evidence skutečných majitelů, rozšíření okruhu povinných osob nebo vznik a přijetí nového sankčního zákona. Tyto změny jsou fundamentální pro další zlepšování efektivity boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

V závěru této diplomové práce je nutné zdůraznit, že úspěšný boj proti praní peněz a financování terorismu je dlouhodobým procesem, který vyžaduje nejen pevné legislativní zázemí, ale také aktivní účast a spolupráci všech zúčastněných stran. Vzhledem k velké dynamičnosti oblasti AML je nezbytné, aby zákonodárce nadále pečlivě sledoval mezinárodní vývoj v této oblasti a přizpůsoboval právní předpisy a regulace aktuálním potřebám a výzvám, které vyvstanou. Pouze tak bude možné udržet krok s rychle se vyvíjejícími metodami praní peněz a zabezpečit, že bude zachována integrita finančního systému a ten tak zůstane odolným vůči nelegálním aktivitám.

Zdroje a prameny

Elektronické zdroje informací

1. Česká národní banka. Co to je praní peněz? [online]. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Co-to-je-prani-penez.
2. ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances [online]. New York: UNODC, 1988 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf.
3. FAU ČR. Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti [online]. Praha: Finanční analytický útvar, 1990 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/umluva-o-prani-vyhledavani-zadrzovani-a-konfiskaci-vynosu-ze-zlocinu-z-roku-1990.pdf>.
4. Finanční analytický úřad ČR. Varsavská úmluva z roku 2005 [online]. Praha: Finanční analytický útvar, 2005 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/varsavskou-umluvou-z-roku-2005.pdf>.
5. Doporučení FATF aktuální k říjnu 2020 [online]. Praha: Finanční analytický útvar, 2020 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/doporuceni-fatf-aktualni-k-rijnu-2020-cz.pdf>.
6. EUR-Lex. Directive 91/308/EEC of the European Parliament and of the Council of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering [online]. Brussels: Publications Office of the European Union, 1991 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31991L0308>.
7. EUR-Lex. Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering [online]. Brussels: Publications Office of the European Union, 2001 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32001L0097>.
8. EUR-Lex. Directive 2006/70/EC of the European Parliament and of the Council of 1 August 2006 amending Directive 2005/60/EC on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing [online]. Brussels: Publications Office of the European Union, 2006 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32006L0070>.

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:214:0029:0034:EN:PDF](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:214:0029:0034:EN:PDF).

9. Ministerstvo financí ČR. Historie boje proti praní špinavých peněz v ČR. [online]. [cit. 2024-15-03]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Stav_Historie-boje-proti-prani-spinavych-penez-v-CR.pdf
10. KUNZ, Jens H. a Matthias SCHIRMER. Key elements of the 4th EU Anti-Money Laundering Directive. *Financier Worldwide Magazine* [online]. 2015 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.financierworldwide.com/key-elements-of-the-4th-eu-anti-money-laundering-directive#.Y0w-H3ZBw2x>
11. EUR-Lex. Směrnice (EU) 2015/849 Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. května 2015 o prevenci využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení (EU) č. 648/2012 Evropského parlamentu a Rady a o zrušení směrnice 2005/60/ES Evropského parlamentu a Rady a směrnice Komise 2006/70/ES [online]. Brusel: Úřad pro publikace Evropské unie, 2015 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849>.
12. EUR-Lex. Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU [online]. Brussels: Publications Office of the European Union, 2018 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32018L0843>.
13. Comply Advantage. 07.09.2023 [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://complyadvantage.com/insights/brief-history-amlds-part-two/>
14. EUR-Lex. Směrnice (EU) 2018/1673 Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. října 2018 o boji proti praní peněz prostřednictvím práva [online]. Brusel: Úřad pro publikace Evropské unie, 2018 [cit.2024-03-16]. Dostupné z: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/CS/ALL/?uri=CELEX:32018L1673>.

15. Finanční analytický úřad. Právní předpisy [online]. Praha: Finanční analytický úřad [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/pravni-predpisy>.
16. Finanční analytický úřad, n.d. Povinná osoba krok za krokem. [online] Dostupné na: <https://fau.gov.cz/povinnou-osobou-krok-za-krokem> [Přístup dne: [2024-03-17].
17. FINANČNÍ analytický úřad. O úřadu [online]. [cit. 2024-03-18]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/o-uradu>
18. FINANČNÍ analytický úřad. Analytická činnost [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/analyticka-cinnost#analyticka-cinnost>
19. Český národní banka. Jaká je role ČNB v oblasti prevence praní špinavých peněz a financování terorismu? [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Jaka-je-role-CNB-v-oblasti-prevence-prani-spinavych-penez-a-financovani-terorismu/
20. FINANČNÍ analytický úřad. MONEYVAL [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/moneyval>
21. Council of Europe portal. Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/moneyval-brief>
22. Česká národní banka. Identifikace a kontrola klientů finančních institucí jako nástroj v boji proti praní špinavých peněz [online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Identifikace-a-kontrola-klientu-financnich-instituci-jako-nastroj-v-boji-proti-prani-spinavych-penez/
23. FINANČNÍ analytický úřad. Oznámení o podezřelém obchodu [online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/oznameni-o-podezrelem-obchodu>
24. FINANČNÍ analytický úřad. Národní hodnocení rizik [online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/narodni-hodnoceni-rizik>
25. Vzorový systém vnitřních zásad platný od 01.05.2020 [online] [cit. 2024-03-25]. Praha: Finanční analytický útvar, 2020. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/vzorovy-system-vnitrnich-zasad-platny-od-01052020.pdf>.

26. FINANČNÍ analytický úřad. Hodnocení rizik povinných osob[online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/hodnoceni-rizik-povinnych-osob>
27. Finanční analytický úřad. Druhá Národní riziková analýza - veřejná verze [online]. [cit. 2024-03-26] Praha: Finanční analytický útvar. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/druha-nra-verejna-verze.pdf>.
28. Finanční analytický úřad. Hodnotící zpráva MONEYVAL 2018 - 17. prosince 2018 [online]. [cit. 2024-03-26] Praha: Finanční analytický útvar. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/hodnotici-zprava-moneyval-2018-17-prosince-2018-cz.pdf>.

Knížní publikace

29. VONDRÁČKOVÁ, Aneta. Boj proti praní peněz v EU. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80- 87975-49-7.
30. VYBÍRAL Roman. Právo proti praní špinavých peněz. KARFÍKOVÁ, Marie, et al. Teorie finančního práva a finanční vědy. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 291-298. ISBN: 978-80-7552- 935-0.

Právní předpisy

31. Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
32. Zákon č. 1/2023 Sb. Zákon o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaným v mezinárodních vztazích (sankční zákon)
33. Vyhláška ČNB č. 67/2018 Sb. o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
34. Zákon č. 300/2016 Sb. o centrální evidenci účtů
35. Zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů
36. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník pro zaměstnance AML

Příloha 1: Dotazník pro zaměstnance AML

1. Uveďte, v jakém typu povinné osoby máte pracovní pozici podle § 2 zákona č. 253/2008 Sb. ve znění pozdějších předpisů?
2. Jakou pracovní pozici zastáváte ve zmíněné povinné osobě?
3. Jak dlouho jste v této funkci u této povinné osoby?
4. Jak dlouho jste zaměstnaný/á v oboru AML?
5. Jakým způsobem se podle vašeho názoru změnila právní úprava AML v posledních pěti letech? Považujete tyto změny za významné?
6. Myslíte, že zpřísnění AML předpisů vyžaduje zvýšení počtu zaměstnanců ve finančních institucích a jiných povinných osobách?
7. Myslíte si, že přísnější kontrola a identifikace klientů efektivně přispívají ke snižování rizik spojených s AML v České republice?
8. Očekáváte v budoucnosti další zpřísnění regulace v oblasti AML? V návaznosti na to, myslíte si, že je úprava v oblasti AML v současnosti dostatečná nebo vyžaduje další úpravy a aktualizace?
9. Považujete za vhodné snížit/zvýšit míru kontrol v oblasti AML?
10. Považujete zpřísnění AML norem za nezbytné nebo se jedná spíše o další ztížení v praxi, které nepomáhá snížit rizika v oblasti AML?
11. Jak složitá či jednoduchá, je podle Vás, pro finanční instituce adaptace na dnešní úpravu?
12. Jak hodnotíte účinnost AML zákona a jeho implementace v praxi?
13. Jak hodnotíte činnost FAÚ?

Cizojazyčné resumé

This thesis focuses on the practical operation of entities subjected to the Act No. 253/2008 Coll., known as Anti-Money Laundering law, in the Czech Republic. It analyses and evaluates the effectiveness of this law's implementation in financial institutions. The work consists of a theoretical part which defines basic concepts and the legislative framework of AML, including its development and current state at international, European, and national levels. Furthermore, the thesis describes the roles of key institutions, such as the Financial Analytical Office and the Czech National Bank.

The practical section focuses on how obligated entities, especially financial institutions, comply with the AML law's requirements. It examines the implementation of processes like the "Know Your Customer" process, client identification and verification processes, and risk assessments. Special attention is given to the analysis of a specific case of non-compliance with AML obligations and its impact on the institution in question.

The research part also includes a survey among financial institution employees, mapping their experiences and opinions on AML legislation and its practical implementation. Lastly, evaluative reports from the Financial Analytical Office and MONEYVAL are analysed and discussed, providing deeper insights into the effectiveness and impacts of the AML law.

This thesis offers a comprehensive view of how AML legislation functions in practice and the challenges financial institutions face in its implementation. It also examines how procedures, and the status of the financial institutions evolve with the continuous development of AML regulations. The conclusions contribute to a better understanding of the current state and effectiveness of combating money laundering and terrorism financing in the Czech Republic.